

ΠΟΛΙΤΙΚΑ ΣΥΝΑΠΙΣΜΑΤΑ

ΕΚ ΤΟΥ ΙΟΝΙΟΥ ΠΕΛΑΓΟΥΣ

ΥΠΟ

Ν. ΜΑΥΡΟΚΕΦΑΛΟΥ

ΔΙΚΗΓΟΡΟΥ

ΑΡΓΟΣΤΟΛΙΟΝ ΜΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΝΙΚΟΛΑΤΟΥ

1911

ΠΟΛΙΤΙΚΑ ΣΥΝΑΠΙΣΜΑΤΑ

ΕΚ ΤΟΥ ΙΟΝΙΟΥ ΠΕΛΑΓΟΥΣ

ΥΠΟ

Ν. ΜΑΥΡΟΚΕΦΑΛΟΥ

ΔΙΚΗΓΟΡΟΥ

ΑΡΓΟΣΤΟΛΙΟΝ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΝΙΚΟΛΑΤΟΥ

ΙΑΚΙΝΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΑΛΕΞΟΥΡΙΟΥ 1911

ΑΝΤΙ ΠΡΟΛΟΓΟΥ

Αἱ σκέψεις αὐται, εἰς τὰς ὁποίας ἐδόθη τὸ ὄνομα τῶν «πολιτικῶν συναλισμάτων» ἐστάλησαν πρὸ μηνὸς εἰς Ἀθήνας πρὸς δημοσίευσιν εἰς τινα τῶν ἐκεῖ Ἐφημερίδων· ἀλλ' ἡ ἔφημερίς αὕτη περὶ ἄλλα ἴσως ὀφελιμώτερα ἀσχολουμένη δὲν προέβη μέχρι σήμερον εἰς τὴν δημοσίευσιν ταύτην καὶ ἡ ὥρα τῶν μεγάλων ἢ μικρῶν συζητήσεων τῶν Ἐθνικῶν ἀντιπροσώπων ἐπὶ τῶν Συνταγματικῶν μεταρρυθμίσεων πλησιάζει νὰ σημάνῃ.

Τοῦτο ἠνάγκασε τὸν συντάκτην καὶ τοὺς περὶ αὐτὸν φρονούντας ὅτι ἡ χειροτέρα τῶν σκέψεων εἶναι πάντοτε ἢ παραμένουσα ἄγνωστος ἐν οἴῳ δῆποτε θέματι νὰ παραδόσῃ τὰς σκέψεις ταύτας εἰς τὸν στενὸν κύκλον τοῦ φυλλαδίου.

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

ΠΟΛΙΤΙΚΑ ΣΥΝΑΠΙΣΜΑΤΑ

ΕΚ ΤΟΥ ΙΟΝΙΟΥ ΠΕΛΑΓΟΥΣ

Θὰ εὐρεθῆ ποτε ἄραγε ἐν τῷ προκτικῷ βίῳ τὸ μέσον διὰ τοῦ ὁποίου νὰ χωρίζονται οἱ ἄνθρωποι τῆς ὀρθῆς κρίσεως καὶ τοῦ κοινοῦ νοός, οἱ ἔχοντες δηλαδή τὴν ἐσωτερικὴν καὶ ἐξωτερικὴν ὑπόστασιν, ἐκ τῶν ἐχόντων μόνον τὴν τελευταίαν, οἵτινες εἶναι καὶ οἱ ἀναρίθμητοι ἐπὶ πάσης γῆς, καὶ οἱ ἀποτελοῦντες τὴν μεγάλην καὶ σιαθερὰν πελατεῖαν παντὸς φιλελευθέρου καὶ ἰδίως συνταγματικοῦ πολιτεύματος.

Ὁ Ταλλεϋράνδος, τὸν ὁποῖον κατέστησαν ἀθάνατον ὄχι τόσον τὰ ἔργα, εἰς τὰ ὁποῖα ἀνεμίχθη ἄλλοτε ὡς ὁμότεχνος τοῦ κ. Γρονπύρη, ὅσον σκέψεις καὶ φράσεις τινές, τὰς ὁποίας ἔρριψε ἠγῆδε κάκεισε ἐπὶ διαφόρων ζητημάτων, εἶπε πρὸ πολλοῦ ὅτι ὁ λόγος ἐδόθη εἰς τὸν ἄνθρωπον, ἵνα καλύπτῃ τοὺς διαλογισμοὺς αὐτοῦ. Ἐὰν τοῦτο εἶναι ἀληθές, τὸ ζήτημα τοῦ χωρισμοῦ ἢ τῆς διακρίσεως μεταξὺ ἀνοήτων καὶ μὴ τοιοῦτων περιπλέκεται ἐπ' ἄπειρον καὶ ὁ ἀσχολούμενος εἰς τὴν λύσιν τοῦ πρόβλεπαι ν' ἀπελπισθῆ. Πᾶς θὰ ἐνικήσῃ τὸν μηδὲν λέγοντα ἢ τὸν ὁμιλοῦντα διὰ τὰ προσφέρει τὴν συνδρομὴν του εἰς τὸ μέγα πλῆθος τῶν ἀνθρώπων ἀνοησιῶν; Ἐὰν ὁ διαλογισμὸς του καλύπτεται καὶ μόνον ἢ δύναμις τοῦ λάρωγος φαίνεται ἐν τῇ ὁμιλίᾳ πῶς θὰ κρίνῃς καὶ πῶς θὰ καταιάξῃς τὸν ἄνθρωπον, τὸν ὁποῖον ἔχεις ὡς καπνοδόχον ἐνοσησίου ἐνώπιόν σου, ζωολογικῶς, ἢ ψυχολογικῶς;

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
 Ἐὰν ὁ Ταλλεϋράνδος ἔχη δίκαιον, τὰ συνταγματικὰ
 ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
 ΜΟΥΣΕΙΟ ΑΛΕΞΟΥΡΙΟΥ

πολιτεύματα, τὰ ὁποῖα στηρίζονται ἐπὶ τῆς ἐκλογῆς τῶν καταλληλοτέρων προσώπων, καταδικάζονται ὡς φενακισμὸς τῆς ἀνθρωπότητος καὶ τῆς προόδου καὶ οὐδὲν ἀγαθὸν δυνάμεθα νὰ περιμένωμεν ἐξ αὐτῶν.

Ἄλλ' οἱ ἐντεῦθεν τοῦ Ὀλύμπου μέχρι Σπιναλόγγας οἰκοῦντες λαοί, οἱ ὑμνοῦντες καὶ δοξάζοντες τὴν καθολικὴν ψηφοφορίαν, οἱ σταυροκαπούμενοι καὶ δοκιζόμενοι εἰς τὸ ὄνομα τῆς Κυριακῆς ἀργίας, οἱ ζητοῦντες νὰ θυσιασθῶμεν ἅπαντες ὑπὲρ τῆς ἐννοίας, τὴν ὁποῖαν φαίνεται αἰεὶ ὑποσχόμενον καὶ οὐδέποτε παραδίδον τὸ ἴνδαγμα τοῦ ἐνιαίου τῆς ψήφου, οἱ κοπτόμενοι ὑπὲρ τῆς συντακτικῆς συνελύσεως, ὅταν δὲν ἀνακόπωνται ὑπὲρ τῆς ἀντιθέτου ἐπωνυμίας καὶ διανοοῦμενοι ὑπερχθεν καὶ κάτωθεν τῆς γαστροῦς μύρια ὅσα ἄλλα, στρυφνά, ἀσυνάρτητα καὶ ἀκατάληπτα, οὐδένα ἴσως ἔχουσι λόγον νὰ καταληφθῶσιν ὑπὸ τῆς ἀπελπισίας τῶν ἄλλων.

Ὁ Ταλλεῦράνδος, ὅστις ὑπῆρξεν ὁ πονηρότερος τῶν θνητῶν, καὶ—ἂν ὁ κ. Στράτος ἢ ὁ κ. Εὐταξίας, μοὶ ἐπιτρέψη νὰ ἐκφράσω ἀκεραίαν τὴν γνώμην μου—ὁ ἀσταθέστερος τῶν χαρακτήρων, ἐχάλκευσε τὴν φράσιν ταύτην, τὴν ὁποῖαν ἔρριψεν ἴσως ὡς λίθον ἀναθέματος εἰς τὸ μέσον τῶν ἀνθρωπίνων πλασμάτων, ἀφοῦ ἐπέισθη ἐκ τῆς ἰδίας αὐτοῦ πείρας περὶ τῆς κακῆς πίστεως καὶ τῆς δολιότητος, τὴν ὁποῖαν οἱ ἄνθρωποι καὶ ἰδίως οἱ τῶν ὑψηλῶν κύκλων μεταχειρίζονται εἰς τὴν διεξαγωγὴν τῶν υποθέσεων αὐτῶν. Ἄλλ' οἱ ἄνθρωποι, τοὺς ὁποίους ἐδοκίμασεν κατὰ τὰς σχέσεις του ἄλλοτε μὲν ὡς ὄντα τῆς λογικῆς φύσεως, ἄλλοτε δὲ ὡς ἀθύρματα ὁ περιβόητος γάλλος διπλωμάτης, οἱ παραδόσαντες εἰς αὐτὸν τὸ μέτρον τῆς ἠθικῆς τοῦ ἀνθρώπου ἀξίας, ἦσαν ἅπαντες Γάλλοι, ἢ Ἄγγλοι ἢ Γερμανοί. Εἰς μόνον ἐξ αὐτῶν ἦτο Ἕλληνας, ὁ Καποδίστριας, καὶ ὁ ἄνθρωπος οὗτος ἴσως δὲν ἔπρεπε νὰ εἶναι τριούτος, εἰάν κρίνωμεν καὶ ἐκ τῶν πρὸ τῆς καθόδου του εἰς

τὴν Ἑλλάδα καὶ ἐκ τῶν μετὰ ταῦτα συμβάντων.

Ὅστε ὁ παμπόνηρος διπλωμάτης δὲν ἐγνώριζε τοὺς νεωτέρους Ἕλληνας, ὅταν ἀπεφάνθη, ὡς ἀπεφάνθη περὶ τῶν ἀνθρώπων καὶ περὶ τῆς χρήσεως τοῦ λογικοῦ ὁ περὶ οὗ ὁ λόγος λοιπὸν χρησμός δὲν ἀφορᾷ τοὺς νεωτέρους Ἕλληνας, οἵτινες δαπανῶσι κατ' ἔτος μυριάδας ἀνωφελῶν ἀλλ' ἀνυποκρίτων σκέψεων μόνον εἰς τὸ ζήτημα τῆς ἐθνικῆς ἀμύνης, καθὼς καὶ μυριάδας ἑκατομμυρίων, αἵτινες στοιχίζουσι μὲν περισσότερον, ἀλλὰ δὲν λαμβάνουσι τύχην καλλιτέραν τῆς τῶν σκέψεων. Τὸ ζήτημα τοῦτο τῆς ἐθνικῆς ἀμύνης, ὁ νεώτερος οὗτος ἰστός τῆς Ἑλληνικῆς Πηνελόπης, θὰ ἔπειθεν ἴσως τὸν γάλλον Ραγκαβῆν ἢ Γεννάδιον ὅτι ἔπρεπε νὰ τροποποιήσῃ τὴν σκέψιν του καὶ τὴν φράσιν καὶ νὰ μὴ σπεύσῃ ὡς ἔσπευσεν εἰς ἐκδοσιν τοσοῦτον γενικοῦ ἀφορισμοῦ.

Οἱ νεώτεροι Ἕλληνες διαφεύδομεν καὶ τὸν Ταλλεῦράνδον καθὼς διαφεύδομεν καὶ πολλοὺς ἄλλους ἀνωτέρους καὶ κατωτέρους καὶ δυνάμεθα μετὰ παρρησίας νὰ ἀνακηρύξωμεν ὅτι ὁ ἀνθρώπινος λόγος, ὁσάκις τίθεται παρ' ἡμῖν εἰς ἐνέργειαν, ἐν ἡμέραις μάλιστα ἐκλογῶν ἢ ἐπαναστάσεων, ὅπερ ταῦτόν, οὐδὲν ἐκ τῶν ἀναγομένων εἰς τὰς πνευματικὰς λειτουργίας τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως εὐρίσκει νὰ καλύψῃ ἢ ν' ἀποκαλύψῃ. Διὰ τοῦτο ἡ πνευματικὴ ἐργασία ἐν Ἑλλάδι ἔχει τοιαύτην διάδοσιν, ἀφέλειαν φυσικωτάτην, εὐθηρίαν καὶ εἰλικρίνειαν.

Ὅσοι τῶν παρ' ἡμῖν ὀμιλοῦσιν ἢ γράφουσιν ἰδίως ἐπὶ τῶν πολιτικῶν ἐκφράζουσι πάντοτε τὰς ἑλληνικωτέρας σκέψεις καὶ τοὺς ἐθνικωτέρους διαλογισμοὺς καὶ οὐδέποτε ἀποκορύπτουσι τὴν ἀλήθειαν, εἰς τὴν ὁποῖαν πιστεύουσι καὶ ὑπὲρ ἧς ἀγωνίζονται πάντοτε ἐν ἀρμονίᾳ μετὰ τῶν περιοριστικῶν κανόνων τῆς γραμματικῆς, ἐνίοτε δὲ καὶ τῆς ἀβροότητος.

Τὰ χεῖρα τοῦ ὀμιλοῦντος Ἕλληνας εἶναι πάντοτε εἰς τὴν
 ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΒΛΙΟΘΗΚΗ
 ΜΟΥΣΕΙΟ ΑΛΕΞΟΥΡΙΟΥ

ὕψησιν τῆς ψυχῆς καὶ ἡ πίστις αὐτὴ διατηρεῖται ἀκ-
μαῖα ἐν ὅσῳ ὁ πελώριος στόμαχος τῶν σημερινῶν ἀνθρώ-
πων δὲν ἀτοφασίζῃ νὰ ἐπέμβῃ μεταξὺ τῶν δύο καὶ νὰ δι-
αλύσῃ τὴν συμμαχίαν.

Παραλείπω τὰ παλαιότερα καὶ χάριν συντομίας ἀλλὰ
καὶ πρὸς ἄλλον τινα σκοπὸν ἔρχομαι εἰς τὰ τελευταῖα καὶ
τὰ μᾶλλον πρόσφατα παραδείγματα, τὰ ὁποῖα μᾶς ἔδωκεν
ἡ ἐνταῦθα πνευματικὴ κίνησις καὶ τὰ ὁποῖα ἀναιροῦσι τέ-
λεον τὸν χρεμὸν τὸν ἑφθέντα ἄλλοτε ὑπὸ τῆς γαλλικῆς
διπλωματικῆς Πυθίας περὶ τῆς χρησιμότητος τοῦ ἀνθρω-
πίνου λόγου.

Ἐκ τῶν παραδειγμάτων τούτων τὸ πρῶτον εἶναι τὸ δο-
θὲν ὑπὸ τοῦ συντάκτου τῆς Τεργεσταίας «ἡμέρας» κ. Χαλ-
κοκονδύλη, ὅστις βλέπει τὰ κακὰ τὰ μαστίζοντα σήμερον
τὴν ἑλληνικὴν κοινωνίαν καὶ θεωρεῖ ὡς αἰτίαν καὶ πηγὴν
αὐτῶν τὴν μεγάλην καὶ στενὴν ἔνωσιν τὴν παρατηρουμέ-
νην ἐν τῇ ἑλληνικῇ οἰκογενεῖᾳ· προτείνει δὲ ὡς φάρμακον
τῶν κακῶν τούτων τὴν χαλάρωσιν τῶν οἰκογενειακῶν δε-
σμῶν καὶ περιμένει ἐξ αὐτῆς μεγάλην ἐπὶ τὰ βελτίω με-
ταβολήν. Ἡ χαλάρωσις αὕτη κατὰ τὸν κ. Χαλκοκονδύλην
θὰ ἀποδόσῃ εἰς ἕκαστον τῶν μελῶν τῆς οἰκογενείας ἀνεξαρ-
τησίαν καὶ αὐτοβουλίαν, τὴν ὁποίαν δὲν ἔχει σήμερον, ἐπὶ
πλέον δὲ καὶ σχετικὴν τινα ἀφιλοκέρδειαν, ἥτις θὰ κο-
λακεύσῃ ἀφεύκτως τὸ δημόσιον συμφέρον τὸ θρανόμενον
σήμερον ἐπὶ τοῦ ἀκανθοχοίρου τῆς οἰκογενειακῆς ἐνώσε-
ως. Ὁ κ. Χαλκοκονδύλης ὑπεστήριξε παντὶ σθένει τὴν ιδέ-
αν του καὶ ἐνέμεινε εἰς αὐτὴν τόσῳ μᾶλλον ὅσῳ ἐνόμι-
σεν ὅτι ἔθεσεν ἀσφαλῶς τὴν χεῖρα ἐπὶ τοῦ ὀλεθριωτέρου
ἐθνικοῦ ἔλκουσ. Ἄλλ' ἔστω ἡ οἰκογενειακὴ αὕτη ἔνωσις
δὲν εἶναι ἀρετὴ ἐκ τῶν σπανιωτέρων παρ' ἡμῖν, ὡς τὴν
θεωροῦμεν, ἀν οὐχὶ πάντες, τοῦλάχιστον οἱ πλείονες τῶν
ἐλλήνων καὶ δεχθῶμεν πρόσστιγμα ὅτι εἶναι ἔλκος ἢ προ-
στυχὸν ἐλάττωμα θυσιάζον πᾶσαν ἐθνικὴν καὶ κοινωνικὴν

πρόδοσιν, ὡς ἐχαρακτήρισεν ἤδη αὐτὴν ὁ κ. Χαλκοκον-
δύλης. Ὑπάρχει τρόπος φυσικὸς ἢ πολιτικὸς νὰ λυθῇ τὸ
ζήτημα τοῦτο κατὰ τὰς ὑποδείξεις τῆς «ἡμέρας;» ὑπάρ-
χει μέσον ἐν τῇ πολιτικῇ, ἐν τῇ παιδείᾳ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ
νὰ ἀπαλλαγῶμεν οἱ νεώτεροι Ἕλληνες τοῦ ἐλαττώματος
ἢ τοῦ ἔλκουσ τούτου ;

Ἐὰν οἱ Ἕλληνες γονεῖς εἶνε φιλότιμοι καὶ ἀγαπῶσι
μέχρι θυσίας τὰς οἰκογενείας των, ὑπάρχει τρόπος νὰ
πεισθῶσιν ὅτι πρέπει εἰς τὸ ἐξῆς χάριν τοῦ Ἐθνικοῦ ἢ
ἄλλου συμφέροντος νὰ παύσωσιν ἀγαπῶντες τὰ τέκνα των,
ἢ ὅτι πρέπει ν' ἀγαπῶσιν αὐτὰ ὅσον δύνανται ὀλιγότερον
τοῦ φυσικοῦ ;

Ἐὰν δὲ τοῦναντίον οἱ γονεῖς οὗτοι εἶνε φυσικῶς ἄστορ-
γοι καὶ ἀφιλότιμοι, πῶς θὰ πεισθῶσιν ἢ πῶς θὰ ἀναγκα-
σθῶσιν νὰ μεταβάλωσιν οὐχὶ τὰς σκέψεις αὐτῶν, ἀλλὰ
τὰς διαθέσεις των, αἵτινες, ὡς γνωστόν, ἐξαορτῶνται ὀλιγώ-
τερον ἐκ τῆς ἐλευθέρως ἢ βεβιασμένης θελήσεως ;

Ἐκ τῶν στοιχειῶδων τούτων σκέψεων φερόμενος,
σχηματίζω τὴν πεποιθήσιν ὅτι ἡ πρότασις τοῦ κ. Χαλ-
κοκονδύλη ἠδύνατο ν' ἀποτελέσῃ ἴσως ἐξαίρετον ἀντικει-
μενον ἐκκλησιαστικῆς τιнос ὀμιλίας ἱκανὸν νὰ ἐξαγάγῃ
θεῖους ἢ ἄλλης τινὸς φύσεως κεραινοὺς ἐκ τῶν χειλέων
τοῦ πρώτου τυχόντος ἱεροκήρυκος, ἀλλ', ὅτι δὲν δύναται
νὰ θεωρηθῇ ὡς ἔργον δυνάμενον νὰ ἐπασχολήσῃ τοὺς ἀν-
τιπροσώπους τῆς Ἐθνικῆς συνλεύσεως καὶ νὰ ἐπηρεάσῃ
οὕτως ἢ ἄλλως τοὺς ὄρους τῆς ἡμετέρας ἐθνικῆς καὶ κοι-
νωνικῆς ζωῆς.

Διὰ τοῦτο θεωρῶ μάταιον ὅλως καὶ ἄστοχον τὸν ἐπὶ τῆς
προτάσεως ταύτης ἐγεγθέντα παρ' ἡμῖν θόρυβον καὶ
τῶν μὲν καὶ τῶν δὲ καὶ δὲν δυσκολεῖσθαι νὰ πιστεύσω ὅτι
ἡ ἰδέα αὕτη περὶ χαλαρώσεως ἢ διατηρήσεως τῶν ὑπαρ-
χουσῶν ἐν Ἑλλάδι οἰκογενειακῶν δεσμῶν, ἠδύνατο κάλ-
μωστικῶς ἀκτινεῖσθαι ἀπὸ ἀνθρωπίνης κεφαλῆς, νὰ ἐξα-

ΙΑΚΟΒΑΤΕΡΟΣ
ΜΑΜΟΥΛΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΣΧΑΤΑΚΗ ΟΥΛΙΑ

χθῆ και ἐκ τῶν θυλακίων τῶν ἀγωνιοθέντων ὑπερ τῆς μᾶς ἢ τῆς ἄλλης ἀπόψεως χωρὶς νὰ πάθῃ τὸ παράπαν ἢ οὐσία αὐτῆς.

Δεύτερος ἐν τῇ σειρᾷ ἔρχεται ὁ συντάκτης τῆς ὀξυφροδείου ἐρεῦνης κ. Δρακούλης, ὅστις κατήλθεν εἰς τὴν Ἑλλάδα και ἀνεμίχθη εἰς τὰ τῆς πολιτικῆς μὲ τὴν μεγάλην και φιλάνθρωπον πρόθεσιν νὰ ὀργανίσῃ παρ' ἡμῖν τὸν σοσιαλισμὸν, τὸν ὁποῖον θεωρεῖ ἀπαραίτητον πρὸς παρασκευὴν τοῦ προσήκοντος ἐθνικοῦ και κοινωνικοῦ μέλλοντος και πρὸς βελτίωσιν τῆς τύχης τῶν ἐργατικῶν τάξεων, και τὸν ὁποῖον εὗρεν ἀγοῦντα και παραπαίοντα.

Ὁ κ. Δρακούλης ὁμως, ἀφοῦ συνητηθῆ ἐνταῦθα μετὰ τῶν ἐγχωρίων σοσιαλιστικῶν κορυφῶν και ἐδοκίμασε τὸ χέρσον και ἄγονον αὐτῶν ἔδαφος, και ἴσως ἀφοῦ ἤκουσεν, εἴτε διὰ τῶν ὠτων, εἴτε δι' ἄλλης αἰσθήσεως τὰ ἐν τῇ οἰκονομικῇ ὑπηρεσίᾳ τοῦ Ἐθνικοῦ στρατοῦ πρὸ πολλοῦ ὀργανισθέντα και συμβαίοντα, ἐθεώρησε περιτεύουσαν τὴν ἀποστολὴν του και ἐδήλωσεν ἐπισήμως, ὡς λέγεται, ἐν Πάτραις, ὄπου, ὡς γνωστόν, γίνονται πάντοτε και δημοσιεύονται αἱ σοβαρώτεραι και ἐπικαιρότεραι τῶν δηλώσεων, ὅτι ὁ σοσιαλισμὸς δὲν εἶνε ἐνταῦθα ἀκόμη εἰσιμιμος και δὲν δύναται ἐπὶ τοῦ παρόντος νὰ ἐμφανισθῆ ὡς ὁμὰς και ὡς σύστημα ἐπὶ τῆς πολιτικῆς σκηνῆς· διὰ νὰ μὴ ἀπολέσῃ ὁμως τὴν εὐκαιρίαν και νὰ σώσῃ ἔστω και μέρος τι ἐκ τῶν κόπων του, ὁ κ. Δρακούλης παραιτούμενος τῆς διὰ τοῦ σοσιαλισμοῦ θεραπείας ζητεῖ νὰ εἰσαγάγῃ τὴν χορτοφαγίαν ἐν τῇ πολιτικῇ ἐννοῶν ἴσως διὰ τῆς διαίτης ταύτης νὰ μᾶς ἀπαλλάξῃ τῶν ἐκείστοτε ἐκρηγνυμένων πατριωτικῶν ἐξάψεων. Καὶ ἤδη, εἴαν τις μὲ ἐρωτήσῃ τί ἤλθεν ὁ κ. Δρακούλης νὰ μεταβάλλῃ εἰς τὴν Ἑλλάδα και κατὰ πόσον τὰ πνευματικὰ τῆς χώρας κερφάλαια ἠσθάνθησαν τὴν παρουσίαν του και τὴν εἰσφορὰν του, τί πρέπει νὰ ἀπαντήσω ; Ἐπιθυμῶ νὰ πικρῶνω ὁ

σον δινηθῶ ὀλιγώτερον τὸν πιστὸν τοῦτον ἐραστὴν τοῦ φωτὸς ἐκ τῶν ἔνδον και διαπρύσιον κήρυκα πάσης χορτοφαγίας, μετὰ τοῦ ὁποῖου εὐρίσκομαι εἰς διαφωνίαν και καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὴν τροφήν τοῦ κρανίου, και καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὴν διαίταν τῶν ἄλλων ὑλικωτέρων ὀργάνων τοῦ σώματος, ἐξ ὧν κυρίως ἐφοδιάζεται και ὀρμαῖται ὁ ὀρθοδοξώτερος σοσιαλισμὸς. Ἄλλ' ὅσον και ἂν θέλω νὰ φανῶ ἐπιεικῆς, μοὶ φαίνεται ἀδύνατον νὰ ἀποκρύψω ὅτι ὁ κ. Δρακούλης μετὰ εἰκοσαετῆ περίπου συνεχῆ διατριβὴν ἐν τῇ παιρίδι τοῦ Μακώλεϋ και τοῦ Λάρβιν ἐπανῆλθεν ἐλληνικώτερος ἀφ' ὅτι ἦτο κατὰ τὴν ἐντεῦθεν ἀναχώρησίν του και ὅτι, ἂν συγγενεύῃ σήμερον μετὰ τῆς Ἀγγλίας, τοῦτο ὀφείλεται μᾶλλον εἰς τὴν σύζυγόν του ἢ εἰς τὴν σοφίαν του.

Μετὰ τὸν ἀγγλίζοντα κ. Δρακούλην προβαίνει ὁ πρόην πρωθυπουργὸς κ. Θεοτόκης, τὸν ὁποῖον ὁ τύπος τῆς πρωτευούσης ἐζήτησε πολλάκις νὰ παραστήσῃ ὡς ἄρχοντα μὲ μεθόδους σκέψεως και διοικήσεως ἀπηρεχαιώμενας και ὡς λείψανον τῆς Φραγκοκρατίας, ἢ ὁποία ὡς γνωστὸν, ἐκυβέρνησεν ἐπὶ αἰῶνας τοὺς ἐπτανησιακοὺς και ἄλλους λαοὺς, και ἢ ὁποία δὲν ἀπῆλθε χωρὶς ν' ἀφήσῃ τὰ ἴχνη της ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, ὄπου ἄλλοτε ἐκνυμάτιζεν ἢ σημαία της και ὑποῦτο ἢ ὀφρὸς τῶν διοικητῶν της. Ὁ κ. Θεοτόκης ὡς Πρωθυπουργὸς διέφρευσεν πολλάκις τὰς συκοφαντίας ταύτας τοῦ Ἑλληνικοῦ τύπου και ἀπέδειξε πλέον ἢ ἅπαξ ὅτι εἶναι ἐλληνικώτερος και παντὸς ἄλλον και τῶν συναδέλφων του Καλογεροπούλου, Βωκοτοπούλου κλπ. Τὸ βέβαιον εἶναι ὅτι τὸ αἰοίδιμον γεγονός τῆς μεταφράσεως τοῦ Εὐαγγελίου, τὸ ὁποῖον ἔλαβε χώραν πρωθυπουργοῦντος τοῦ κ. Θεοτόκη, και τὸ ὁποῖον, ἂν δὲν ἀπατῶμαι, ὀλίγον ἔλειπε νὰ μεταβάλλῃ τὸν κ. Μιστριώτην ἀπὸ καθηγητοῦ εἰς ἄρματωλὸν και νὰ κλονίσῃ τὴν ἰσορροσίαν τῶν ἀτατοικῶν και ἄλλων κρατῶν, ἔδωσε

πρὸς στιγμήν ὄπλα τινὰ εἰς τὰς χεῖρας τῶν ἀντιπάλων τοῦ κ. Θεοτόκη, οἵτινες ἀπέδωσαν εἰς τὸ κίνημα καταχθονίους σκοποὺς τείνοντας νὰ ὑποτάξωσι τὴν ὀρθόδοξον ἀνατολικὴν τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίαν εἰς τοὺς δυτικούς ἢ ἄλλους βορρειοτέρους λαούς. Ἀλλὰ μετ' ὀλίγον, ὡς πάντες ἐνθυμοῦνται, ἐπὶ τῶν ὄπλων καὶ τῶν διαδόσεων τούτων ἔρρευσαν παντοδύναμα τὰ δάκρυα τοῦ πρωθυπουργοῦ καὶ τὰ ὄπλα κατέστησαν ἄχρηστα εἰς τὰς χεῖρας τῶν ἀγενῶν ἀντιπάλων, καὶ ἡ εἰρήνη ἐπανῆλθεν εἰς τὴν θορυβηθεῖσαν ὀρθοδοξίαν τοῦ κ. Μιστριώτη καὶ ὁ ἑλληνισμὸς τοῦ κ. Θεοτόκη ἐξερράγη καὶ ἔλαμψεν ἐν τῷ μέσῳ τῶν Ἀθηναίων ὡς ἐπιτωχέστατον πυροτέχνημα ἐν ὥρᾳ πανηγύρεως καὶ νυκτός.

Ἄλλ' ὁ κ. Θεοτόκης δὲν ἔπαυσε νὰ διαψεύδη κατηγορηματικώτατα τοὺς διαδίδοντας τὰ τοιαῦτα καὶ ἰδοὺ ἡ νέα ἀπόδειξις. Μετὰ ἐξάμηνον ἐν Κερκύρα διαμονὴν καὶ ἰσόχρονον ἐπὶ παντὸς ἐθνικοῦ ζητήματος ἄκραν σιγὴν ὁ κ. Θεοτόκης ἐπανῆλθε πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν εἰς τὴν πρωτεύουσάν, ὅπου συνηγήθη μετὰ πολλῶν φίλων καὶ ὁπαδῶν του ἀργούντων, ὡς γνωστὸν, ἐπὶ τοῦ παρόντος καὶ βαρέως ἴσως φερόντων τὴν πολιτικὴν κάθαρσιν τὴν ἐπιβληθεῖσαν εἰς τὰς διαθέσεις τῶν ὁ κ. Θεοτόκης ἀφοῦ ἔψαυσε τὰς κενὰς χεῖρας τοῦ κ. Δεδίδου, πρώην ὑπουργοῦ τῶν Ναυτικῶν, τῆς Δικαιοσύνης, τῶν Ἐσωτερικῶν καὶ οἰουδήποτε ἄλλου ἐνόμισε καλὸν νὰ λύσῃ τὴν μακρὰν καὶ ἴσως ἐπιβλαβῆ σιωπὴν καὶ νὰ φέρῃ τὴν γλῶσσαν ἐπὶ τῆς νέας καταστάσεως τῶν ἐν Ἑλλάδι πραγμάτων. Ὅσοι θὰ μὲ παρακολουθήσωσιν ἐνταῦθα παρακαλοῦνται νὰ μὲ πληροφορορήσωσι κατόπιν, ἐὰν τὴν γλῶσσαν τοῦ πρώην πρωθυπουργοῦ συνώδευσε καὶ ἡ κρίσις ἢ ἀνθρωπίνη ὁ κ. Θεοτόκης λοιπὸν, ἀφοῦ ἐφθέγγετο διὰ βραχείων τινὰ ἐπὶ τῶν ἀποκαλυπτομένων στρατιωτικῶν καταχρήσεων ἔσπευσε νὰ φέρῃ τὸν λόγον ἐπὶ τῆς νέας κυβερνήσεως καὶ

ιδίως ἐπὶ τῆς ὑχῆς, ἣτις τὴν ἀναμένη καὶ εἶπε τὰ ἐξῆς, « ὁ κ. Βενιζέλος εἶναι εὐφυῆς καὶ δραστήριος πολιτικὸς, ἀλλὰ δὲν θὰ δυνηθῇ ν' ἀποφύγῃ τὸ ναυάγιον, τὸ ὁποῖον ὑπέστησαν καὶ πᾶσαι αἱ προηγουμένα κυβερνήσεις· θὰ παλαίωσιν ἀφέντως κατὰ προσκομιμάτων ἀνυπερβλήτων τὰ ὁποῖα προκαλοῦνται ἐκ τῆς ἀνεπαρκειᾶς τῶν οικονομικῶν μέσων τῆς χώρας καὶ ἐκ τῆς ἐλλείψεως ἐν τῷ τόπῳ πολιτικῆς ἀνατροφῆς καὶ θὰ ἀνατραπῇ. »

Αὐτὰ εἶνε ὅσα εἶπε κατ' αὐτὰς ὁ κ. Θεοτόκης ἐπὶ τῆς καταστάσεως τοῦ παρόντος καὶ τοῦ προσεχοῦς μέλλοντος. Ὅσοι κατ' αὐτὸν τὰ ἡμέτερα κυβερνητικὰ πράγματα ἔχουσι σχεδὸν καλῶς. Ἐκτὸς τῶν δύο εἰρημένων ἐλλείψεων οὐδεμία ἄλλη ἔλλειψις παρατηρεῖται ἐν τῇ ἡμετέρᾳ πολιτικῇ κοινωνίᾳ. Ἡ Ἑλληνικὴ κυβερνητικὴ μηχανὴ εἶναι πλήρης καὶ πᾶς νέος θεσμὸς, πᾶν νεώτερον ἐργαλεῖον προστιθέμενον εἰς τὰ ὑπάρχοντα θὰ εἶνε ἐπιβλαβὲς ἢ τοῦλάχιστον περιττόν. Ὁ κ. Θεοτόκης φαίνεται πιστεύων ὅτι τὸ στάδιον τῆς περιφήμου δεδηλωμένης δὲν ἔληξε μὲ τὰ τελευταῖα ἐν Ἀθήναις κινήματα τοῦ στρατοῦ καὶ τῶν Συντεχνιῶν καὶ ὅτι καὶ ἡ Ἐθνικὴ τῶν Ἑλλήνων συνέλευσις ἢ πλησιάζουσα νὰ μᾶς δείξῃ τὰ φρονήματα μετὰ τῶν ὀδόντων αὐτῆς οὐδὲν θὰ φέρῃ πρόσκομμα εἰς τὴν πορείαν καὶ εἰς τὰ λακτίσματα τῆς δεδηλωμένης κατὰ τοῦ δημοσίου καὶ παντὸς ἄλλου ἐν τῷ κράτει ἀσθενοῦντος συμφέροντος.

Τοιαύτη εἶναι ἡ σκέψις καὶ ἡ ἀντίληψις τοῦ πρώην πρωθυπουργοῦ ἐπὶ τῆς ἐν Ἑλλάδι καταστάσεως παρουσίας τε καὶ μελλούσης. Διὰ τῶν σκέψεων, τῶν ἐκλογῶν, τῶν ἀγῶνων καὶ τῶν προσπαθειῶν, τὰς ὁποίας κατεβάλλομεν πρὸ διετίας οἱ ἐν Ἑλλάδι ἀπὸ ἄκρου εἰς ἄκρον τοῦ βασιλείου, δὲν πρόκειται νὰ δαμάσωμεν ἢ νὰ χαλινώσωμεν ὅσον οἶόν τε ἀσφαλέστερον τὴν φορβάδα τῆς δεδηλωμένης καὶ νὰ σωθῶμεν ἐν τῷ μέλλοντι ἐκ τῶν ἀναριθμητῶν ἀτακτημάτων καὶ παντοειδῶν αὐτῆς ζημιῶν καὶ κα-

ταχρήσεων, αλλά πρόκειται απλῶς διὰ τοσοῦτων μόχθων και θυσιῶν νὰ δοκιμάσωμεν, ἂν ὁ κ. Βενιζέλος, ὅστις ἀνῆλθεν ἤδη ἐπὶ τῆς ἑλληνικῆς ταύτης αὐθιάσου φορβιάδος ὡς ἄριστος ἰππεύς, θὰ δυνηθῆ νὰ σώσῃ τὸ γόητρον, τὸ ὁποῖον ἀπέκτησεν ἄλλο τε ἐπὶ τοῦ ἡμίονου, ὅστις, ὡς γνωστόν, ὠδήγησεν αὐτὸν τροπαιοῦχον εἰς τὸ ἱστορικὸν Θέρισον.

Ὡστε ἐν τῇ κρίσει, τὴν ὁποῖαν διερχόμεθα, πάσχουσα δὲν εἶναι ἡ πολιτικὴ Ἑλλὰς, ἣτις οὔτε δεινὰ μαστίζοντα αὐτὴν πρὸ πολλοῦ ἔχει νὰ ἐκκριζώσῃ, οὔτε σωτηρίαν νὰ ἐπιδιώξῃ· πάσχων εἶναι ἐπὶ τοῦ παρόντος ὁ νῦν πρωθυπουργός, ὅστις ἀπειλεῖται νὰ πέσῃ και νὰ μὴ σταθῆ εἰς τὸ ὕψος του ἐν περιπτώσει ἀποτυχίας· ἡ ἀποτυχία ὅμως δὲν πρόκειται νὰ τρώσῃ τὴν φιλοτιμίαν του, διότι και συναδέλφους πολλοὺς και ἐκλεκτοὺς θὰ ἔχῃ ἐν τῇ πτώσει και τὰ προσκόμματα, τὰ ὁποῖα θὰ προκαλέσωσιν αὐτὴν, ἐκηρύχθησαν ἀνυπέροβλητα.

Τὸ ἡμέτερον κράτος κατὰ τὸν κ. Θεοτόκη, δὲν εἶναι ὡς πάντες σχεδὸν ἐγγύθεν και πόρρωθεν ἐσπευσαν πρὸ πολλοῦ νὰ βεβαιώσωσι, ὁργανισμὸς φθίνων και παράλυτος, ὅστις χρήζει ἀμέσου και ῥιζικῆς θεραπείας, ἀλλὰ στίβος εὐρύς και κοινότατος πρὸς διεξαγωγὴν ἀσημάντων προσωπικῶν ἀγώνων· ὁ στίβος οὗτος θὰ δείξῃ μετ' ὀλίγον και εἰς τοὺς τυφλοὺς ὅτι ἐκεῖ, ὅπου ἐκουράσθη και ἔπεσεν ὁ κ. Θεοτόκης, δὲν δύναται ἄλλος νὰ σταθῆ εἰς τοὺς πόδας του ὅσονδήποτε και ἂν εἶναι τὸ θάρρος, μετὰ τὸ ὁποῖον ἀπλίζει τὴν ψυχὴν του, ὅσα ἢποτε και ἂν εἶναι αἱ ἠθικαὶ ἀρχαὶ και τὰ διδασκαλικά ἀξιώματα μετὰ τὰ ὁποῖα σπαργαλόνει τὴν γλῶσσαν του.

Τὸ κύριον λοιπὸν ζήτημα τῆς ἡμέρας και τοῦ λίαν προσεχοῦς ἡμῶν μέλλοντος, τὸ ὁποῖον προκαλεῖ τὴν περιέργειαν μᾶλλον ἢ τὸ ἐνδιαφέρον τῶν θεατῶν, εἶναι ἂν ὁ κ. Βενιζέλος θὰ πέσῃ ἐν τῷ σίβῳ ἢ θὰ σταθῆ και οὐδὲν

περιπλέον. Περὶ τῆς πολιτείας και τοῦ ἀτέχνου και καταρρέοντος αὐτῆς ὁργανισμοῦ οὐδὲ σκέψις ἀπαιτεῖται νὰ γείνη. Τὰ κατὰ τῆς πολιτείας ταύτης εἶναι πρὸ πολλοῦ γνωστά και εἶναι δύο μόνον, ἀλλ' ἀνίατα· ὥστε ὁ ἰατρός, ὅστις δὲν ἔχει νὰ δόσῃ εἰς τὴν πολιτείαν ταύτην ἄφθονα τὰ χρηματικά μέσα και νὰ διδάξῃ ἀπταισίτως τοὺς ὑπηκόους αὐτῆς τὴν πολιτικὴν μόρφωσιν, δύναται ν' ἀσχοληθῆ μετ' ὅ,τι δῆποτε ἄλλο θελήσῃ, οὐχὶ ὅμως ποτὲ μετὰ τὴν θεραπείαν ἢ συμπλήρωσιν τοῦ ἑλληνικοῦ πολιτεύματος, ἐκτός ἐὰν θέλῃ νὰ καταδικασθῆ εἰς ἀναπόφευκτον και βεβαίαν ἀποτυχίαν.

Τοιαῦτα εἶναι τὰ ἐξαγόμενα ἐκ τῆς κρίσεως τοῦ κ. Θεοτόκη, ὅστις ἤλθεν ἐγκαίρως νὰ προσφέρῃ τὴν συνδρομὴν τῆς πείρας του, εἰς τοὺς ἀσχολουμένους πρὸς διάγνωσιν τοῦ νοσήματος, ἐξ οὗ πάσχει πρὸ πολλοῦ και ἰδίως ἀπὸ τοῦ ἔτους 1864 ὁ ἡμέτερος πολιτικὸς ὁργανισμός.

Ἄλλ' ἂν τοιαύτη εἶναι ἡ γνώμη του, πρὸς τίνα τότε σκοπὸν συνέστησε πρὸ ὀλίγων ἔτι μηνῶν εἰς τὸν Βασιλέα μετὰ τοῦ Ράλλη τὴν σύγκλησιν τῆς Ἐθνικῆς συνελεύσεως; Ποῖα τινα ἦσαν ἐν τῇ σκέψει του τὰ ἔργα, εἰς τὰ ὁποῖα ἔπρεπε νὰ ἀσχοληθῆ ἢ συνέλευσις αὐτῆ; χρηματικά μέσα πρέπει νὰ ζητήσωμεν ἐξ αὐτῆς οἱ πάσχοντες πρὶν μεταναστεύσωμεν εἰς Ἀμερικὴν, ἢ πολιτικὴν μόρφωσιν ἢ ἀμφοτέρω; ὁ κ. Θεοτόκης γνωρίζει ἐκ τῆς θεωρίας ὅτι οἱ οὐδὲν ἔχοντες οὐδέποτε δίδουσι εἰς τοὺς ζητοῦντας, ἀλλὰ τὸ γνωρίζει και ἐκ τῆς πρακτικῆς του ὡς πολιτικοῦ ἀνδρός; ἀμφιβάλλω. Ὁ κ. Θεοτόκης παρέλαβε τὸν ἐθνικὸν προϋπολογισμὸν πρὸ εἰκοσιπενταετίας ὡς ὑπουργός μετ' ἔξοδα 60 ἑκατομμυρίων και πρὸ διετίας ὡς ἔγγιστα τὸν παρέδωκεν ὡς πρωθυπουργός μετὰ δαπάνας 150 ἑκατομμυρίων. Τί τὸν ἔπεισε νὰ τριπλασιάσῃ σχεδὸν τὰ ἔξοδα τοῦ προϋπολογισμοῦ; ἡ ἀνεπάρκεια τῶν οἰκονομικῶν μέσων τῆς χώρας τὸν παρεκίνησε ν' ἀναβιβά-

ση τὰ 60 εἰς 150 ; Ἡ ἀνεπάρκεια αὐτῆ πότε ἀνεφάνη εἰς τὰ οἰκονομικὰ μέσα τῆς χώρας καὶ διατὶ ἡ γνώμη τοῦ κ. Θεοτόκης ἔρχεται τὸσον βραδέως νὰ μᾶς ἀνησυχῆσῃ, μετὰ τὴν σφαγὴν ἑκατοντάδων ὄλων ἑκατομμυρίων, τὰ ὁποῖα ἐλήφθησαν ἄνευ ἀνταλλάγματος ἐκ μέρους πολιτῶν πενομένων μὲν, ἀλλὰ πληρωνόντων καὶ ζητούντων διοίκησιν μὴ φατριάζουσας καὶ ἐργαζομένην κατὰ παραγγελίαν, δικαιοσύνην μὴ χωλαίνουσας καὶ ἐν γένει ἐκτελεστικὴν ἐξουσίαν μὴ παραδίδουσας τὰ πάντα εἰς τοὺς καταρράκτας τοῦ κόμματος ;

Ὁ κ. Θεοτόκης θα ἔπραττεν ἄριστα, ἐὰν ὅ,τι λέγει σήμερον περὶ τῶν οἰκονομικῶν μέσων τὸ ἐξέφραζεν ἐν ἔτει 1886, ὅταν ἀνῆλθε τὸ πρῶτον εἰς τὴν ἀρχὴν ὡς ὑπουργὸς εἰδὸς τῶν πολεμικῶν ὑπουργείων. Τότε λεγόμενον θὰ εἶχεν ἴσως καὶ ὠφέλιμα ἀποτελέσματα, τὰ ὁποῖα εἰς μάτην θὰ ἀναζητηθῶσι σήμερον, ὅτε εἶνε σχεδὸν ἀδύνατον νὰ μεταβληθῇ ἐπὶ τὰ κρείττω ἢ οἰκονομικῆ τοῦ τόπου κατάστασις μετὰ τὴν ἐπιβολὴν τοσοῦτων φόρων καὶ τὴν σύναψιν τοσοῦτων δανείων ἠγγυημένων καὶ μὴ τοιοῦτων καὶ ἰδίως μετὰ τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ κλοιοῦ, τὸν ὁποῖον ἡ διπλωματικὴ γλῶσσα ὠνόμασε διεθνῆ Οἰκονομικὸν Ἐλεγγον τῆς Ἑλλάδος.

Ἡ γνώμη αὐτῆ περὶ τῶν οἰκονομικῶν μέσων τῆς ἡμετέρας χώρας ἐμφανίζομένη ἐν τῷ πολιτικῷ κόσμῳ σήμερον, ὅτε ἡ θεραπεία τοῦ κακοῦ ἐν τῷ συμφέροντι τοῦ κράτους κατέστη σχεδὸν ἀδύνατος ἕνεκα τῶν πτωχεύσεων καὶ ἀβαριῶν τοῦ παρελθόντος ἐν καὶ μόνον ἀποδεικνύει καὶ καθιστᾷ ἀναμφισβήτητον τὴν ἀνεπάρκειαν τοῦ πολιτικοῦ πνεύματος, τὸ ὁποῖον ἀνέλαβε τὴν ἐπισκευὴν τῆς συνταγματικῆς μηχανῆς.

Ἄλλ' ἂν σήμερον μετὰ τόσας παντοειδεῖς πτωχεύσεις καὶ τόσους ὀργανισμούς καὶ προσιβασμούς δὲν πρόκειται νὰ ἀσχοληθῶμεν περὶ τῶν ἐξηγητῶν καὶ προσ-

ξοφλημένων πόρων καὶ δυνάμεων τῆς ἡμετέρας χώρας, εἴμεθα τοῦλάχιστον βέβαιοι ὅτι διὰ τῶν ἀσκόπων τούτων καὶ ματαίων καὶ ἀναριθμῶν θυσιῶν ἀπεκτίσαμεν τὴν πολιτικὴν μόρφωσιν, τὴν ὁποῖαν δὲν εἶχομεν πρὸ τῶν πτωχεύσεων καὶ τὴν ὁποῖαν ὁ κ. Θεοτόκης θεωρεῖ ὡς τὸν ἕτερον τῶν ἀναγκαίων παραγόντων πάσης ἐν Ἑλλάδι κυβερνητικῆς ἐπιτυχίας;

Ἄλλὰ πρὶν ἐξετάσωμεν ἂν εὐρίσκειται ἐνταῦθα ἡ ὄχι τὸ πλεονέκτημα ἢ μειονέκτημα τοῦτο, εἶναι ἴσως ἀναγκαῖον νὰ ἐννοήσωμιν περὶ τινος ἀκριβῶς ἢ καὶ κατὰ προσέγγισιν πρόκειται καὶ τί λογικῶς ἐξεταζόμενον εἶναι τὸ ζητούμενον τοῦτο καὶ ἀποβλέπον εἰς τὴν πολιτικὴν τοῦ ἀνθρώπου ἀνατροφὴν.

Ὁ φιλολογικὸς ὄρος, τὸν ὁποῖον μετεχειρίσθη ὁ κ. Θεοτόκης κατὰ τὴν ἔκφρασιν τῆς γνώμης του ἀντιπροσωπεύει τί σοβαρὸν ἐκ τῶν τοῦ πολιτικοῦ κόσμου ἢ εἶναι τι λογικῶς ἀνεξιχνίαστον καὶ πρέπει ὑπὸ παντὸς ὀρθοφρονοῦντος νὰ παραπεμφθῇ ἐν τῷ ἅμα ὡς ἀναγόμενον εἰς τὴν φιλολογικὴν αἴρεσιν τοῦ Ταλλεϋράνδου;

Ἐν ἄλλαις λέξεσιν ὁ κ. Θεοτόκης ὁμιλήσας ὡς ὁμιλήσεν εἶπέ τι δυνάμενον νὰ ἐννοηθῇ ὑπὸ τῶν ἐχόντων τὸν κοινὸν τῆς σήμερον νοῦν ἢ ἐκοπάνισε τὸν ἄερα τῆς πρωτινότητος, ὡς ἄλλος καθηγητῆς τῆς ἀνωτέρας φιλολογίας καὶ περιμένει τοὺς ἐπιγόνους νὰ φροντίσωσι περὶ ἀνευρέσεως τῆς ἐπινοίας του;

Τί λοιπὸν ἐστὶ καὶ εἰς τί συνίσταται ἐν Ἑλλάδι ἡ καὶ ἄλλοχού ἢ πολιτικὴ τοῦ ἀνθρώπου ἀνατροφή;

Ὁ κ. Θεοτόκης ἐρχόμενος νὰ μορφώσῃ τὴν ἔννοιαν ταύτην ἐν τῇ ἐκφράσει του εἶχεν ἐν τῷ τῷ ὄρον τινὰ συγκρίσεως εἰλημμένον εἴτε ἐκ τῆς ἱστορίας, εἴτε ἐκ τοῦ βίου τῶν ἄλλων Συνταγματικῶν ἐθνῶν, ὅστις νὰ μᾶς δόσῃ τὸ μέτρον πρὸς ἀνύρεσιν τῶν ἡμετέρων ἐλλείψεων ; ἀμφι-

Ὁ κ. Θεοτόκης δὲν ἀνέγνωσεν εἰς τὰς ἐφημερίδας τίνα μέσα ἐτέθησάν εἰς ἐνέργειαν κατὰ τὰς τελευταίας ἐν Ἀγγλίᾳ ἐκλογὰς πρὸς ὑποστήριξιν τῶν ὑποψηφίων; δὲν εἶδεν εἰς τὰ εἰκονογραφημένα περιοδικὰ τῆς Εὐρώπης τοὺς ἴππους καὶ τὰ ἄλλα ζῶα περιφερόμενα εἰς τοὺς δρόμους τῶν πόλεων ἢ τῶν χωρίων μὲ τὰς πινακίδας τῶν ὑποψηφίων ἀνηρτημένας εἰς τὰ ἔμπροσθεν ἢ καὶ τὰ ὀπισθεν αὐτῶν καὶ ἐκτελοῦντα ἔργα ἐκλογικῶν πρακτόρων; Δὲν ἐθαύμασεν ἄραγε ἐν τῇ «Illustration» τὴν κόρην τοῦ ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν Loyd—George, θυγάτριον ὀκταετὲς ἢ δεκαετὲς, ἰσταμένην μόνην ἐν ὁδῷ πολεῶς τινος καὶ παρακαλοῦσαν χειρῶνακτὰ τίνα εὕρισκόμενον πλησίον της νὰ ψηφίσῃ ὑπὲρ τοῦ πατρός της;

Δὲν ἀνέγνωσε τάχα εἰς τὰ σοβαρὰ φύλλα τῆς Εὐρώπης οὐ τὰ κοινὰ τοῦ Ἐθνικοῦ τῆς Γαλλίας προϋπολογισμοῦ τὰ προωρισμένα νὰ θεραπεύωσι τὰς ἀνάγκας τῶν ἀργομίσθων, τὰ ὁποῖα ὀνομάζουσιν ἐπιτὸ εὐφημότερον λαϊκὰ βοηθήματα, ἐδεκαπλασιάσθησαν κατὰ τὸ διάστημα τῆς τελευταίας δεκαετίας καὶ ἤδη ἀνέρχονται εἰς 300 περὶ ἑκατομμύρια, ἤτοι εἰς τὸ ἕκτον σχεδὸν τοῦ προϋπολογισμοῦ τῶν ἐσόδων, ἐνῶ πρὸ εικοσαετίας δὲν ὑπερέβαινον τὰ 20; δὲν ἤκουσε τὰς κραυγὰς τὰς ὁποίας ὀργνύουσι πρὸ πολλοῦ οἱ σοβαροὶ γάλλοι πατριῶται κατὰ τοῦ ὀλεθρίου τούτου ρεύματος, τὸ ὁποῖον ὀγκοῦται καθημερινῶς καὶ ἀπειλεῖ νὰ καταποντίσῃ καὶ τὸν δημόσιον καὶ τὸν ἰδιωτικὸν πλοῦτον καὶ νὰ σύρῃ εἰς τὴν καταστροφὴν καὶ τὸ πολίτευμα καὶ τὴν Γαλλίαν ἴσως ὡς κράτος ἀνεξάρτητον; δὲν κατεπλάγη ἐκ τῆς ἀναρχίας, τὴν ὁποίαν κατὰ τὰ τελευταῖα μάλιστα ἔτη ἐδημιούργησαν ἐν Γαλλίᾳ τὰ συνδικατὰ τῶν ἐργατικῶν τάξεων καὶ αἱ ἀπεργαίαι αἱ ἀέννησαι καὶ δὲν ἐλυπήθη τὴν Κυβέρνησιν τῆς Γαλλίας, ὅταν τὴν εἶδε νὰ ἔρχεται κατ' ἐπανάληψιν εἰς συμβιβασμοὺς μετὰ τῶν ἀπεργούντων ὑπαλλήλων της;

Ὅλα δὲ ταῦτα τί μᾶς δεικνύουσιν; Τί μᾶς ἀποδεικνύουσι τὰ ζῶα μὲ τὰς πινακίδας, ἢ ψηφοθηροῦσα παιδίσκη τοῦ ἄγγλον Ὑπουργοῦ καὶ τοῦ Γαλλικοῦ προϋπολογισμοῦ τὰ ὑπερτροφικὰ κοινδύλια; μᾶς δεικνύουσιν ἄραγε τὴν πολιτικὴν ἀνατροφήν, τὴν ὁποίαν ἔχουσιν οἱ ἄνθρωποι τῶν χωρῶν τούτων; ἀλλ' ἢ πολιτικὴ ἀνατροφή, ἣτις ὑποτίθεται ὅτι ἀποστέρει τὰ πρόστυχα καὶ μὴ σοβαρὰ μέσα, ἐπιτρέπει εἰς τὸν ὑποψήφιον νὰ μεταχειρίζεται τετράποδα καὶ τοῦ προστυχοτέρου εἶδους θεατρικὰ μέσα πρὸς ὑποστήριξιν τοῦ προγράμματος καὶ τῆς ἐκλογῆς του; Ἐπιτρέπει εἰς τὸν Ὑπουργὸν νὰ μεταχειρίζεται τὴν παιδίσκην του πρὸς ψηφοθηρίαν; ἐπιτρέπει εἰς τὴν κυβερνήσιν νὰ ἐξαγοράζῃ διὰ χρημάτων τοῦ προϋπολογισμοῦ πρὸς ἐξασφάλισιν τῆς θέσεώς της τὰ φαῦλα στοιχεῖα τοῦ τόπου, τὰ ὁποῖα τρέφονται πάντοτε ἐκ τοῦ ξένου ἰδρώτος καὶ ζῶσι καὶ ἀναδεικνύονται εἰς βάρος τῆς προόδου καὶ τῆς ἠθικῆς;

Καὶ ἂν ὁ κ. Θεοτόκης δὲν εὕρισκῃ τὴν πολιτικὴν ταύτην ἀνατροφήν, ἐν Ἀγγλίᾳ, τῇ κοιτίδι ταύτῃ τῶν συνταγματικῶν θεσμῶν, δὲν τὴν εὕρισκῃ ἐν Γαλλίᾳ ἣτις εἶνε θερμὴ ἀκόμη ἐκ τῶν φλογῶν τοῦ ἐπαναστατικοῦ κλιβάνου, ὅστις κατὰ τοὺς φιλοσόφους τῆς λαϊμητόμου ἐπρόκειτο νὰ καύσῃ τὰς κακίας καὶ νὰ ζωογονήσῃ τὰς ἀρετὰς παντὸς ἀνθρωπίνου πλάσματος, ἀλλ' ὅστις κατὰ τὰ φαινόμενα ἀπέτυχεν ὡς ἀπολυμαντικὸς κλιβανός, ποῦ θὰ τὴν εὕρῃ;

Τὰ συνταγματικὰ πολιτεύματα, πρέπει νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι εἶναι πολιτεύματα ὑπηρετοῦντα μᾶλλον τὴν κοιλίαν ἢ τὴν ψυχὴν. Διὰ τοῦτο ἐν τῷ ἐδάφει αὐτῶν ἐννοεῖται κατ' ὑπερβολὴν καὶ ἀναπτύσσεται κατὰ τρόπον ἐκπλήσσοινα τὸ δηλητηριώδες φυτὸν, τὸ ὁποῖον οἱ Γάλλοι ὀνομάζουσι Ifa-vo-lé-té-si-ne ἂν δὲν ἀπατώμαι, καὶ οἱ Μιστριῶται τῆς νεώτερας Ἑλλάδος συναλλογῆν.

Ὁ πολίτης τοῦ συνταγματικοῦ κράτους ἐννοεῖ νὰ φαίνεται διὰ παντός τρόπον καὶ οὐχὶ νὰ ἦναι τι διὰ τῆς ἀξίας καὶ τῆς ἀρετῆς — ἐννοεῖ νὰ νικᾷ διὰ παντός μέσου θεμιτοῦ ἢ ἀθεμιτοῦ, φιλικοῦ ἢ καὶ μὴ τοιοῦτου — ἐννοεῖ νὰ προάγῃται διαρκῶς ἀνασυρόμενος ὑπὸ τῶν ἰσχυρότων, εἰς τοὺς ὁποίους παρέχει ἐπὶ τούτῳ τὴν συνδρομὴν του καὶ δὲν ἐννοεῖ εἴτε ὡς ὑπάλληλος, εἴτε ὡς ἰδιώτης, εἴτε ὡς ἀδικῶν ἢ ἀδικούμενος, εἴτε ὡς μηνυτῆς ἢ μηνυόμενος, εἴτε ὡς φορολογούμενος νὰ δοκιμάσῃ οὐδεμίαν ἀποτυχίαν καὶ οὐδεμίαν δυσαρέσκειαν ἐν τῷ βίῳ του. Πῶς νὰ φορολογηθῇ, ἢ νὰ τιμωρηθῇ, πῶς νὰ μὴ διορισθῇ εἰς οἰανδήποτε δημοσίαν θέσιν, πῶς νὰ μὴ προαχθῇ, πῶς ἐντέλει ν' ἀποτύχῃ εἰς τὰς ἀξιώσεις του, καὶ νὰ δοκιμάσῃ οἰανδήποτε δυσαρέσκειαν, ἀφοῦ εἶναι συνιδιοκτῆτης ἐν τῷ κράτει καὶ ἔχει κοιλίαν ἀγροπνοῦσαν καὶ ψυχὴν ἢ συνείδησιν κοιμωμένην τὸν νήδυμον; Δὲν γνωρίζετε τάχα ἐκ τῆς ἱστορίας ἢ τῆς φυσιολογίας ἢ ἀλλαχόθεν ὅτι ἡ συνείδησις ἀφαιρεῖ τὸν ὕπνον καὶ ἀφίνει τὴν γαστέρα κενήν; Ἡ συνείδησις τοῦ συνταγματικοῦ πολίτου ὁμοιάζει μέχοι τινὸς μὲ τὸ ἀερόπλανον τῶν καθ' ἡμᾶς ἡμερῶν, τὸ ὁποῖον ἀναβιβάζει τὸν κυβερνήτην του εἰς τὰ μεγαλεῖτερά ὑψη, ὅπως τὸν κεραυνώσῃ κατόπιν μὲ τὸν μεγαλοπρεπέστερον τῶν θανάτων.

Ἡ συνείδησις, ἣτις γεννᾷ τὰς ἀντιρροήσεις πρὸ τῆς πράξεως, ἣτοι πρὸ τῆς συναλλαγῆς, καὶ τὰς διαμαρτυρίας μετ' αὐτήν, δὲν εἶναι στοιχεῖον ἀπαραίτητον τῶν συνταγματικῶν θεσμῶν καὶ ὄφειλε νὰ ὑποχωρήσῃ καὶ ὑπεχώρησε πρὸ πολλοῦ πρὸ τῶν πανισχύρων ἀξιώσεων τοῦ προϋσταμένου της. Τί φυσικώτερον;

Θέλετε καὶ ἄλλην ἀπόδειξιν ὅτι ἡ κοιλία μετὰ τῶν ἀπείρων ἀναγκῶν αὐτῆς ces desies doulioureux, ὅπως τὰς ὠνόμασε ἄλλοτε Γάλλος τις οἰκονομολόγος, εἶναι ὁ ἀστερόεις οὐρανὸς καὶ τὸ ὑψηλότερον ἰδεώδες παντός συν-

ταγματικοῦ θεσμοῦ καὶ πολιτευμάτος, ὅτι εἶναι τὸ μέγα θέατρον τῶν κτηνωδεστέρων ὀρέξεων τοῦ ὕλικου κόσμου εἰς τὸ ὁποῖον σύρονται νὰ ὑπηρετήσωσιν ὡς δοῦλοι ἀνάξια πάσης τιμῆς ἢ ἐλευθερία τοῦ λόγου, ἢ ἐλευθερία τῆς σκέψεως, ἢ ἐλευθερία τῆς συνειδήσεως καὶ πᾶσα ἄλλη ἐλευθερία ἢ ἀνευριὰ τῆς μακαριτύδος γαλλικῆς ἐπαναστάσεως;

Διὰ τίνων μέσων, διὰ τίνων θεσμῶν θὰ ἐπιτύχωμεν λοιπὸν τὴν ἀνατροφὴν τοῦ πολίτου, ὅστις εἶναι ἔτοιμος νὰ ἀποκροῦσῃ ὡς μίασμα οἰανδήποτε ἀνατροφὴν ἢ ἀνάπτυσιν τείνουσαν νὰ περιορίσῃ ἢ νὰ περιστείλῃ τὰς ὀρέξεις καὶ τὰς ἐπιθυμίας του;

Ἡ συνείδησις εἶναι τὸ ἔδαφος, εἶναι ἡ κόλλα, ἐπὶ τῆς ὁποίας θὰ οἰκοδομήσωμεν καὶ θὰ στερεώσωμεν τὴν ἀνατροφὴν· ὅπου δὲ δὲν ὑπάρχει συνείδησις, πῶς εἶναι δυνατόν νὰ σταθῇ ἡ ἀνατροφή; ὅπου δὲν εὐρίσκεται ἔδαφος, πῶς εἶναι δυνατόν νὰ ὑψωθῇ οἰκοδομὴ καὶ νὰ λάμπῃ εἰς τοὺς αἰθέρας ἢ κορυφὴ καὶ ἡ στέγη;

Τὴν πολιτικὴν ταύτην ἀνατροφὴν τὴν ὁποίαν ἐνταῦθα δὲν μᾶς ἐπιτρέπουσι καθὰ φαίνεται οἱ θεσμοί, μήπως πρέπει νὰ τὴν ἐπιδιώξωμεν διὰ τοῦ νεωτέρου μέσου τῶν κατ' ἐπαρχίας πολιτικῶν συλλόγων, τῶν ὁποίων δείγματα ἄνευ ἀξίας κινήσαντα τὸν οἶκτον, ἂν οὐχὶ τὴν περιφρόνησιν, παντὸς σοβαροῦ συμπολίτου ἀνεφάνησαν ἐν Ἀθήναις, ἐν Πάτραις, ἐν Ἀργοστολίῳ καὶ ἀλλαχοῦ τῆς Ἑλλάδος κατὰ τὰς τελευταίας ἡμῶν ἐκλογάς;

Οἱ ἐργαζόμενοι ὑπὲρ τῆς ἐν τῷ ἡμετέρῳ κράτει μεταβολῆς καὶ ἐν γένει τῆς ἀνορθώσεως καὶ ἰδίως οἱ παραπονούμενοι κατὰ τοῦ συτήματος τῶν ἐκλογικῶν συνδυασμῶν καὶ θεωροῦντες αὐτοὺς ὡς κακοήθεις προσωπικοὺς συνεταιρισμοὺς ἐπιβαλλομένους ὡς ἐφιάλτας εἰς τὴν δημοσίαν γκάμψιν καὶ στροβιλοῦντας τὸ δημοσίον φρόνημα καὶ μὴ ἀπευρέποντας εἰς αὐτὸ νὰ ἐκφρασθῇ, οὐχὶ ὡς εἶναι, ἀλλ'

ΙΑΚΩΒΑΚΗ
 ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
 ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΘΟΥΡΙΟΥ

ὡς ὑποτίθεται συνήθως ἐλεύθερον καὶ ἀγνὸν ἐν ταῖς ψυχαῖς τῶν ἀνθρώπων ταῖς αἰωρουμέναις ὑπερθεῖν τῶν ὀσιωτάτων γαστέρων των, τί περιμένετε ἐκ τῆς ἰδρύσεως τῶν πολιτικῶν συλλόγων;

Οἱ πολιτικοὶ οὗτοι σύλλογοι τί ἄλλο δύνανται νὰ εἶναι εἰμῇ ἐφήμεροι ἢ διαρκέστεροι συνεταιρισμοὶ τοῦ χειρτέρου εἴδους συνερχόμενοι ἐν καιρῷ, ὅπως ὑποστηρίζωσι διὰ κραυγῶν ἀτελετημάτων, διὰ διαδόσεων παντοειδῶν καὶ ψευδῶν, διὰ σοφιστειῶν καὶ μυθίων ἄλλων μέσων ποταπῶν καὶ κιβδήλων τὰ προσωπικότερα τῶν συμφερόντων, καὶ ὅπως παρουσιάσωσι θεάματα, τὰ ὅποια μόνον εἰς τὰς κλινικὰς τῶν ἀλκολικῶν ἢ μορφινομανῶν συνήθως φαίνονται; ἐκτὸς τῶν προσωπικῶν συμφερόντων καὶ φιλοδοξιῶν τί ἄλλο ὑφίσταται ἢ κάλλιον τί ἄλλο ἀπέμεινεν εἰς τὸ ἡμέτερον δῶσμοιρον κράτος;

Ταῦτα λοιπὸν τὰ προσωπικὰ συμφέροντα θὰ εἰσβύλωσι καὶ εἰς τοὺς συλλόγους καὶ εὐρίσκοινα ἐκεῖ πρόχειρον καὶ σχεδὸν προηγορασμένων τὴν συνδρομὴν τῶν ὁμοειδῶν καὶ ὁμοουσιῶν θὰ κηρύξωσι τὸν λυσοδέστερον πόλεμον κατὰ τῆς συνειδήσεως ἥτις φροντίζει πάντοτε ν' ἀπογυμνοῦται τῆς συμμαχίας καὶ συμπράξεως τῶν κραυγαζόντων καὶ τῶν πολλῶν, καὶ κατὰ παντὸς ὀρθοῦ καὶ δικαίου καὶ θὰ ἀγωνισθῶσι παντὶ σθένει καὶ θὰ ὀργιάσωσι μέχρις ὅτου ἐπιβληθῶσιν εἰς πᾶσαν ἀντίδρασιν, πᾶσαν ἀπροσδόκητον δυσχέρειαν, πᾶσαν εὐπρέπειαν καὶ λογικὴν.

Τὰ ἀνόσια, τὰ τερατώδη τοῦτα δὲν εἶναι πλάσματα τῆς φαντασίας τῷ γράφοντι τὰς γραμμὰς ταύτας, ἀλλ' εἶνε δυσιτυχῶς τὰ ἔργα καὶ τὰ φαινόμενα τῶν συλλόγων, αἵτινες ἰδρῦθησαν, συνήλθον καὶ εἰργάσθησαν κατὰ τὰς παραμονὰς τῶν τελευταίων ἐν Ἑλλάδι ἐκλογῶν.

Ὅσοι λοιπὸν ἐκ τῶν παρ' ἡμῶν καὶ μετὰ τὴν δοκιμὴν ταύτην ἐπιμῆνουσι φρονούντες ὅτι ὁ ἀνθρώπος τῆς σημερινῆς ἐποχῆς ἀποσυρόμενος πρὸς στήθην ἐκ τῆς κοι-

ωνίας, ἥτις τὸν ἐδίδαξε πρὸ πολλοῦ τί εἶναι ἐν τῇ οὐσίᾳ του τὸ συνταγματικῶς πολιτεύεσθαι καὶ πόσα πρέπει νὰ ζητῇ καὶ πῶθεν νὰ λαμβάνῃ, καὶ εἰσερχόμενος εἰς τοὺς πολιτικοὺς Συλλόγους μεταβάλλει ἐν τῷ ἅμα ἢ καὶ βραδύτερον φύσιν καὶ οὐσίαν καὶ διαγωγὴν καὶ ἀπὸ ἀχρείου καὶ κακοήθους γίνεται χρηστὸς καὶ ἐνάρετος, οἱ ἄνθρωποι οὗτοι πιστεύουσιν εἰς τὰ ὑπὲρ φύσιν καὶ τὰ θαύματα καὶ ἐκ λαμβάνουσιν ἀδίκως καὶ παραλόγως τὸ ἔθνος ὡς μοναστήριον, ὅπου ἢ κοινωτέρα νυκτερινὴ προσευχὴ καταβιβάζει καὶ φέρει τὸν ὑψιστὸν μετὰ τῆς παντοδυναμίας του μέχρι τῶν ἀστραγάλων τοῦ τελευταίου Καλογήρου, ἀλλ' οἱ ἄνθρωποι οὗτοι εἶνε ζήτημα ἐὰν δύνανται νὰ καταστῶσιν ὠφέλιμοι ἐν τῇ διοικήσει τῆς πολιτικῆς κοινωνίας, ἢ ὅποια δὲν πιστεύει, ὡς γνωστὸν, εἰς τὰ θαύματα καὶ πιστεύει μόνον εἰς τὰ τραγόμενα καὶ χωνευόμενα, τὰ ὅποια εἶναι ἢ ἀναίρεσις παντὸς ὑπερφυσικοῦ.

Τούτων τεθέντων δυνάμεθα μετὰ τινος Ἑθνικῆς υπερηφανίας νὰ βεβαιώσωμεν ὅτι ἔχομεν καὶ οἱ ἐν Ἑλλάδι τὴν πολιτικὴν ἀνατροφήν, τὴν ὅποιαν ἔχουσι καὶ οἱ ἐν Λονδίῳ καὶ Παρισίους. Ποῦ λοιπὸν ὁ πρόην πρωθυπουργὸς εὐρίσκει τὴν ἔλλειψιν; καὶ ποῦ ἔπρεπε νὰ εὐρεθῶμεν ἀνατεθραμένοι, ὅπως εὐχαριστήσωμεν τὴν κρίσιν καὶ τὴν περιέργειαν τοῦ κ. Θεοτόκη; τὸ παράδειγμα τοῦ Μονοκροῦσου τὸ ὅποιον σπεύδω νὰ ἀναφέρω, ὅχι διότι τὸ εὐρίσκω μοναδικὸν ἢ χειρότερον πολλῶν ἄλλων παραλειπομένων λόγῳ συντομίας, ἀλλὰ διότι τὸ ἔχω πρόχειρον, τὸ παράδειγμα, λέγω, τοῦ ἀγαθοῦ καὶ τιμίου τούτου ἀνθρώπου τὸν ὅποιον ἢ φύσις ἔστειλε νὰ γεννηθῇ ἐν ἀποκέντρῳ τινὶ χωρίῳ τῆς ἰδιαίτερας πατρίδος τῶν Ἰακωβάτων καὶ νὰ ζήσῃ καὶ νὰ παρακμάσῃ ἐπὶ τόπον ὡς γεωργὸς καὶ τὸν ὅποιον ἢ Ἑλληνικὴ πολιτεία μετέβαλεν εἰς στερεότυπον, ἀκμάζοντα καὶ παρἑλληγιον ἀντιπρόσωπον καὶ Βουλευτὴν, δὲν εἶναι ἰκανὸν, ἂν οὐχὶ νὰ διδάξῃ,

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΑΛΕΞΟΥΡΙΟΥ

νά παρηγορήσῃ τοῦλάχιστον τὸν μελαγχολοῦντα πρόφῃν πρωθυπουργόν; ὁ Μονοκροῦσος, ὅστις ἐπιτυγχάνει καὶ θριαμβεύει ἀκόπως, ὅπου ἀποτυγχάνει ὁ Μομφερράτος καὶ ὁ Καββαδίας, εἶναι ἡ πελωρία σφαῖρα, τὴν ὁποίαν ἐκσφενδονίζει ἐπὶ τῆς πολιτικῆς σκηνῆς τὸ τηλεβόλον τῆς λαϊκῆς θελήσεως καὶ ἀνατροφῆς ὅπως ἐγείρῃ ἐκ τοῦ ὕπνου τὸν κ. Θεοτόκην καὶ τοὺς ὁμοίους τόν, ἐὰν ἔχῃ τοιοῦτους. Θὰ κατορθωθῇ ἄρα γε ν' ἀνοιχθῶσιν οἱ ὀφθαλμοὶ τῶν προΐσταμένων τῆς ἡμετέρας πολιτικῆς, ἵνα ἴδωσιν ποία εἶναι ἐν τῇ φύσει ἡ πολιτικὴ ἡμῶν ἀνατροφή, τὴν ὁποίαν ζητοῦσι καὶ τῆς ὁποίας καλλιτέραν εἶναι ἀδύνατον ν' ἀποκτήσωσιν;

Ἐνταῦθα περιγενομένου τοῦ λόγου δυνάμεθα νὰ ἐρωτήσωμεν τί εἶπεν ὁ κ. Θεοτόκης ὅταν πρὸ ἡμερῶν ἦλθεν αὐτόκλητος νὰ δόσῃ τὴν γνώμην του ἐν τῇ Δέσχη τῶν Ἀθηναίων ἐπὶ τῆς ἡμετέρας πολιτικῆς καταστάσεως; ὠμίλησεν ὡς ἰατρὸς, ὅστις ἔχει τὸν δάκτυλον ἐπὶ τῆς πληγῆς καὶ αἰσθάνεται καὶ βλέπει τὸ κακὸν ἐπερχόμενον μετὰ τοῦ κινδύνου; ἢ ὠμίλησεν ὡς ἄνθρωπος, ὅστις ἔχει ἀνάγκην ν' ἀποφύγῃ τὴν κούρασιν τοῦ νοδὸς καὶ ὡς ποιητῆς, ὅστις δὲν φοβεῖται νὰ κουράσῃ τὴν ἐπὶ πτερυγῶν ἀνέμων καὶ φλοισβίζόντων ὑδάτων φερομένον καὶ καλπάζουσαν φαντασίαν του;

Ὁ κ. Θεοτόκης κατὰ πᾶσαν πιθανότητα, ὅταν ἐλάλησε περὶ ἀνεπαρκείας οἰκονομικῶν μέσων καὶ περὶ ἐλλείψεως πολιτικῆς ἀνατροφῆς, δὲν εἶχεν ὑπ' ὄψει του τὴν Ἑλλάδα, τῆς ὁποίας, ὡς γνωστὸν, τὸ μὲν ἡμῖς τοῦ ἀλκίμου καὶ τοῦ παρηγμακτίου ἄρρενος πληθυσμοῦ ἀνήκει εἰς τὴν τάξιν τῶν ἀξιοματικῶν ξηρᾶς καὶ θαλάσσης, τὸ δὲ ἕτερον ἡμῖς εἰς τὰς τάξεις τοῦ ἐνεργοῦ στρατοῦ τῆς πολιτικῆς καὶ τῆς ἐφεδρείας αὐτῆς καὶ ἡ ὁποία ἔχει, ὡς φαίνεται, τὰ μέσα ὅχι μόνον νὰ ἐπαρκῇ εἰς τὰς ἀνάγκας πολυτελοῦς καὶ ἀνεξελέγκτου ὡς ἐπὶ τὸ πλεον

στον ὑπηρεσίας, ἀλλὰ καὶ στρατοὺς καὶ στόλους νὰ ἐτοιμάξῃ καὶ καταχρήσῃς παντοειδεῖς νὰ ὑφίσταται καὶ νὰ καλύπτῃ, ὅταν δὲν ἔχῃ τι χειρότερον νὰ πράξῃ, καὶ εἰς προβιβασμοὺς ἀενάους νὰ προβαίνῃ καὶ νὰ μὴ κουράζεται.

Ἐὰν τὸ κράτος ἡμῶν πάσχη πράγματι, καὶ εἶναι τοῦτο βέβαιον, ὡς πάντες δεχόμεθα καὶ αἰσθανόμεθα, ἀλλὰχοῦ εἶναι ἡ πληγὴ ἢ μεγάλη, ἢ **χαίνουσα** καὶ πνοοροῦσα, ἢ ἀπειλοῦσα νὰ φέρῃ τὸν θάνατον μετὰ τῆς ἀτιμώσεως, εἰς τὴν ὁποίαν ἔπρεπε νὰ στρέψῃ τὴν προσοχὴν του καὶ τὴν ψυχὴν μετὰ τῆς εὐφύας του καὶ τὴν ὁποίαν δὲν εἶδε παντάπασιν ὁ πρόφῃν πρωθυπουργός.

Ἐὰν δὲ ὁ κ. Θεοτόκης, ὅστις εἶναι ἴσως ὁ εὐφρυνέστερος τῶν Ἑλλήνων πολιτενομένων, τυφλώτῃ τοσοῦτον ἐν προκειμένῳ, τί δυνάμεθα νὰ περιμένωμεν ἐκ μέρους τῶν ἄλλων τῶν φρονοῦντων ὅτι μία κωμικὴ σκηνὴ ἐκτελουμένη μετὰ τινος ἀκοσμίας καὶ ταχύτητος ἐπὶ τοῦ Ἐὐαγγελίου ἐν τῇ αἰθούσῃ τῆς Ἐθνικῆς συνελεύσεως δύναται νὰ λύσῃ τὰ σοβαρώτερα συνταγματικὰ προβλήματα ἢ τῶν παραδεχομένων ὅτι μία θριαμβευτικὴ καὶ πολυθόρυβος εἰσοδὸς εἰς Ἀθήνας δύναται νὰ ἀναπληρώσῃ τοὺς ἀναγκαιότερους πολιτικοὺς θεσμοὺς καὶ νὰ δαμάσῃ καὶ νὰ πνίξῃ τὰ χυδαιότερα ἔνστικτα τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, τοὺς ὁποίους παραλείπομεν καὶ νὰ ὀνομάσωμεν;

Τί δυνάμεθα νὰ ἐλπίζωμεν ἐκ τῶν ἐν Πάτραις πρώτων καὶ θανμασίων προεξοφλητῶν τῆς μεγάλης καὶ ἀναποφέντου ἐπιτυχίας, τὴν ὁποίαν φαίνεται ὑποσχομένη εἰς τὸν ἀγροπνον αὐτῶν πατριωτισμὸν ἢ ἐπιχειμένη μετὰ κλησῖς τῶν ξένων ὄργατῶν στρατοῦ, στόλου χωροφυλακῆς καὶ ἀστυνομίας; καὶ τί ἐκ τῶν ἐν Θεσσαλίᾳ ῥωμαϊκῶν ἀγῶνων, τοὺς ὁποίους καταβάλλουσιν ἀόκνως οἱ ἐκεῖ ὑψηλὰ ἐκπαιδευμένοι στρακεντέδων πρὸς ὑπερλαϊκὴν λύσιν τοῦ ἀπορροιακοῦ ἠτήματος, μὲν ὁποῖον εἶναι ἴσως τὸ **ΧΥΜΟΥΣΙΟ ΛΗΘΟΥΡΙΟΥ**

δαιότερον καὶ δυσωδέστερον ἔλκος ἐξ ὧσων ἐγέννησεν ἢ παρ' ἡμῖν ἀνδρουμένη δημαγωγία, βοηθουμένη ἐκ τῶν ἰσχυρῶν συμπαθειῶν, τὰς ὁποίας εὐρίσκει πάντοτε ἐν τῇ κεντρικῇ καὶ προϊούσῃ παραύσει, τὴν ὁποίαν ὁ ἀέμνηστος Δεληγιάννης μετὰ πολλῶν ἄλλων ὠνόμαζε πολιτικὸν τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος ὄργανισμὸν;

Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ ἐνθυμοῦμαι τὸ ῥητορικὸν ὕψος καὶ μένος ὑποψηφίου τινὸς ἐκ τῶν συγχρόνων πολιτικῶν, ὅστις ὁμιλῶν ἄλλοτε, πρὸ δεκαετίας ἴσως, ἐν Ἀθήναις πρὸς τὸν λαὸν τῶν πτωχομούσων εὐρισκόμενον ἐν διαδηλώσει ἐνώπιον τοῦ κοχλάζοντος ἀγορητοῦ, εἶπε μετὰ χειλέων φρισσόντων ἐξ ὑπερβάλλοντος ἴσως ἐνθουσιασμοῦ « ἡ μεγαλειότης τοῦ λαοῦ εἶναι ἀνωτέρα πάσης ἄλλης μεγαλειότητος. » Τί ἀκριβῶς ἐνόησε νὰ εἴπῃ ὁ εὐλογημένος διὰ τῆς φράσεως ταύτης, ἥτις, ὡς ἐλέχθη τότε, συνεκίτησε βαθύτατα τὸν παρερηθέντα λαόν, δὲν ἐξηκριβώθη πρὸ τῆς διαλύσεως τῆς διαδηλώσεως· κατόπιν ὁμως εὐρέθη καὶ ἡ ἔννοια τῆς φράσεως καὶ ὁ σκοπὸς τοῦ πανηγυριστοῦ τῆς λαϊκῆς ταύτης μεγαλειότητος· ὁ φλογερὸς κύριος ἦτο τότε ἀντιπολιτευόμενος, δηλαδὴ κληρονομία θριάμβων καὶ ἀξιωματίων σπεύδων ὀλοταχῶς πρὸς, τὴν ἐξουσίαν, τὴν ὁποίαν ἐκράτουν ἄλλοι τότε εἰς χεῖράς των, καὶ εἶχεν ὡς ἀντιπολιτευόμενος ἀνάγκην ἀπὸ δύο μεγαλειότητος, μίαν, διὰ νὰ τὸν ὠδήσῃ εἰς τὰ ἔμπροσ· καὶ μίαν ἄλλην διὰ νὰ τὸν παραλάβῃ καὶ τὸν ἀνυψώσῃ μέχρι τῆς μανίας ἢ τῆς κουνφότητός του, ὅπερ δηλοῖ μέχρι τῆς ἀνωτέρας συνταγματικῆς ἀρχῆς. Τὴν μίαν μεγαλειότητα τὴν εἶχεν ἀκουσίως ἐνώπιόν του· διὰ τὰς ἀνάγκας λοιπὸν τῆς ὑπηρεσίας του ἔπλασεν ἐκ τοῦ προχείρου τὴν ἄλλην, εἰς τὴν ὁποίαν ὡς φρόνιμος ἀνθρώπος καὶ ἄριστος τοῦ συντάγματος ἐρμηνευτῆς ἔδοσεν ἐπὶ τόπου καὶ τὴν προτίμησιν. Τὰ τεχνάσματα ταῦτα τῆς ῥητορικῆς τῶν τριόδων, αἱ ποικίλλοι ἀνάγκαι τῶν κοινῶν

τέρων δημαγωγικῶν ἐμπνεύσεων ὑπῆρξαν τὰ μέσα διὰ τῶν ὁποίων ἐπέσθη ἡ ἐθνικὴ συνείδησις καὶ ψυχὴ νὰ ῥοφήσῃ μέχρι τρυγὸς τὸ ὅπιον τῆς προδοτικωτέρας κολλακείας καὶ νὰ παραδοθῇ εἰς τὸν λήθαργον, εἰς τὸν ὁποῖον εὐρέθη πρὸ πολλοῦ καὶ ἴσως εὐρίσκεται μέχρι σήμερον.

Ποῖος ὠρισμένος ἦτο ὁ καρυθαίολος οὗτος δημαγωγὸς καὶ ἔμπειρος βιομήχανος τῆς νέας μεγαλειότητος μὴ ζητήσητε νὰ σᾶς εἴπω, διότι ἴσως τὸν ἐλησμόνησα, καὶ ταχιδῆτε σιγῶντες εἰς τὴν γραμμὴν, διότι ἔχω ἀνάγκην νὰ προχωρήσω εἰς τὸ ἔργον μου καὶ νὰ δόσω εὐρείαν διέξοδον εἰς τὴν χολὴν μου, ἢ ὁποία μὲ ὠθεῖ ἀκατάσχετος εἰς τὰ ὁδωδῶτα κατάστιχα τοῦ ἡμετέρου πολιτικοῦ βίου καὶ μὲ βιάζει ν' ἀπαριθμήσω τὰς χρεωκοπίας τοῦ ἐπισημοτέρου ἐλληνικοῦ πνεύματος. Ὅστε ὁ κ. Θεοτόκης ἐξεφράσθη ἐπὶ τῆς καταστάσεως καὶ δὲν εἶδε τὸ παραμικρὸν ἐκ τῶν συμβαινόντων καὶ δὲν εἶπε τίποτε ἐκ τῶν δεόντων καὶ ἐννοουμένων. Ἐκ τῶν ἄλλων πολιτικῶν ἀλεκτόρων ἐλάλησαν μέχρι τοῦδε πολλοὶ ὠμολογουμένως, ἀλλὰ τὸ φῶς τῆς ἡμέρας καὶ τῆς φρονήσεως δὲν ἔλαμψεν ἀκόμη ἐπὶ τοῦ ἐξεταζομένου ζητήματος καὶ ἡ νύξ τῆς μωρίας καὶ τῆς ἀπογνώσεως ἀπειλεῖ νὰ διαιωνισθῇ ἐπὶ τῶν μεγάλων συμφερόντων καὶ τῶν τυχῶν τῆς Ἑλλάδος.

Ποῦ λοιπὸν πρέπει νὰ στραφῶμεν διὰ νὰ ζητήσωμεν σωτηρίαν ἢ συμβουλήν; εἰς τοὺς φιλέλληνας, οἵτινες διέρχονται θανασιῶς τὸν καιρὸν αὐτῶν καὶ δὲν ἀποθαρρύνονται ποσῶς ἐν ὧσιν τὰ ἐλληνικὰ ζητήματα συζητοῦνται ἐν Ἐθρῶπῃ καὶ ἀποτυγχάνουσι; ἢ εἰς τοὺς ἄλλους τοὺς ὑψηλότερον αὐτῶν ἰσταμένους ἐν τῇ διοικήσει τῶν Ἐθνῶν, οἵτινες πρὸ πολλοῦ κανονίζουσι τὴν πολιτικὴν αὐτῶν ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἐμπορικῶν ἢ ἄλλων ὠφελιμῶν, τὰ ὁποῖα παρέχει ὡς ἀντάλλαγμα ὁ ζητῶν τὴν μεσολάβησιν ἢ τὴν προστασίαν τῶν ὑψηλῶν τούτων ἐργο-

λάβων τῆς Εὐρωπαϊκῆς δικαιοσύνης;

Ἡ γυμνότης τοῦ συγχρόνου Ἑλληνικοῦ πνεύματος καὶ ἡ ἐπιπολαιότης καὶ πτωχεία τῆς σκέψεως μὲ ἀναγκάζουσι νὰ ἀνατρεξῶ μέχρι τῆς ἐποχῆς, καθ' ἣν ἐνεφανίσθησαν ἐπὶ τῆς πολιτικῆς σκηρῆς οἱ ἐθνικοὶ ἀντιπρόσωποι, οἵτινες μετὰ τὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1862 ἐκλήθησαν νὰ ὀργανίσωσι τὴν Ἑλληνικὴν πολιτείαν καὶ οἵτινες, ἀσυνειδήτως ἰσῶς, ἐγένοντο αὐτουργοὶ καὶ συντάκται τοῦ πολιτικοῦ τερατουργήματος, τὸ ὁποῖον σπαράσσει σήμερον ὑπὸ τὴν σμίλην ἡμῶν καὶ ὑπὸ τὰ ἀναθέματα τοῦ κ. Φιλαρέτου, προσιάτου τῶν λευκῶν δούλων ἐν ἑλλείψει μαύρων καὶ ἀγρύπνου καταμετρητοῦ τῶν ταξειδίων τῆς θαλαμηγοῦ Ἀμφιτρίτης.

Οἱ ἄνθρωποι οὗτοι δὲν ἦσαν κατὰ τὴν κρίσιν μου οὔτε οἱ συνετώτεροι τῶν ἀνθρώπων, οὔτε οἱ σοφώτεροι τῶν νομοθετῶν. Οὗτοι εἶνε οἱ ὑψηλοὶ τεχνῖται τοῦ ἀπεχθοῦς ἐργαλείου, διὰ τοῦ ὁποῖου ἐκόψαμεν μέχρι σήμερον τὸν λαμὸν μυριάδων ἐκ τῶν ἡμετέρων συμπατριωτῶν, ἐπνίξαμεν τὸ δίκαιον τοῦ ἀθώου καὶ ἀσθενοῦς, ἐδόσαμεν θάρος καὶ ἀέρα εἰς τὸν φαῦλον καὶ τὸν ταραξίαν, ἐστείλαμεν μυριάδας ἄλλων Ἑλλήνων εἰς Ἀμερικὴν καὶ κατεστήσαμεν διὰ τῆς ἀπληροῦς φορολογίας, τῆς ἐλλείψεως δημοσίας ἀσφαλείας καὶ προστασίας δικαστικῆς τὴν ζωὴν τοῦ ἐργατικοῦ καὶ φιλησύχου ἀνθρώπου πρόβλημα δύσλυτον καὶ σοβαρώτατον ἐν τῇ πατριδί τοῦ Σωκράτους καὶ τοῦ Διογένοους.

Καὶ μόλα ταῦτα οἱ ἄνδρες οὗτοι οἱ γινόμενοι πρόξενοι τοσοῦτων κακῶν, προησθάνθησαν ἰσῶς τὴν κακοδαιμονίαν, τὴν ὁποίαν ἠτοίμαζον διὰ τῆς ἀναρχίας καὶ ἐξήτησαν νὰ τὴν προλάβωσιν· ταῦτα δεῖκνύει ἀρκούντως ἡ ἐν τῷ ἄρθρῳ 36 τοῦ Συντάγματος τεθεῖσα διάταξις, δι' ἣς ἀναγνωρίζεται εἰς τὸν βασιλέα τὸ δικαίωμα νὰ ἀρνηθῇ τὴν κύρωσιν τῶν ὑπὸ τῆς Βουλῆς ψηφισομένων νομοθε-

δίων.

Ἐκ τούτου φαίνεται ἀριδῆλως ἡ ὀρθὴ σκέψις τῶν ἀνδρῶν τούτων, οἵτινες, ἐπαναλαμβάνω, δὲν ἦσαν οἱ ἐμπειρότεροι τῶν πολιτικῶν, οὔτε οἱ σοφώτεροι τῶν ἀνθρώπων, φαίνεται ὁ σωτήριος φόβος, τὸν ὁποῖον ἐπέπνευσεν εἰς τὰς ψυχὰς αὐτῶν ἡ ἰδέα ὅτι τὸ δημόσιον συμφέρον ἀνατιθέμενον εἰς τὰς μεγάλας ἢ μικρὰς, λευκὰς ἢ μελαίνας χεῖρας καὶ τὰς ἐλευθέρους καὶ ἀνεξελέγκτους διαθέσεις πλειοψηφίας Βουλευτῶν καὶ Κυβερνήσεως δυναμέων νὰ συνεννοῶνται καὶ νὰ συμπράττωσιν ἐπ' ἄπειρον καὶ κατ' ἀρέσκειαν δὲν θὰ εἶναι πάντοτε ἐξησφαλισμένον καὶ ἄτρωτον καὶ ὁ φόβος οὗτος ἐπεισεν αὐτοὺς νὰ ὀπλίσωσιν ἐν ἑλλείψει ἄλλου τοὺς βασιλικὸς βραχίονας μὲ τὸ δικαίωμα τῆς ἀναιρέσεως τῶν ὑπὸ τῶν δύο ἄλλων ἐξουσιῶν προτεινομένων ψηφισομένων καὶ τεκταινομένων.

Τοῦ μέτρου τούτου εἶναι ἀληθές ὅτι δὲν ἐγένετο μέχρι σήμερον χρῆσις. Ὁ ἔχων τὸ δικαίωμα τοῦτο εἰς χεῖράς του ἐσκέφθη ἰσῶς, καὶ κατὰ τὴν γνώμην μου δὲν ἐσκέφθη κακῶς, ὅτι, ἐὰν ποτὲ ἀντιδράσῃ κατὰ τῶν μεταξὺ κυβερνήσεως καὶ πλειοψηφίας ἀποφασισομένων, θὰ φανῇ ἀντιπράττων κατὰ τῆς θελήσεως τοῦ λαοῦ, ὅστις συνταγματικῶς ἐτέθη καὶ ἴσεται ὀπισθεν τῆς πλειοψηφίας καὶ τῶν ὀργάνων αὐτῆς χειροκροτῶν καὶ ἀκονίζων ὀδόντας καὶ χεῖλη· καὶ θὰ ἐκδέσῃ εἰς βέβαιον καὶ σοβαρώτατον κίνδυνον καὶ τὴν δημοσίαν τάξιν, καὶ τὸν θρόνον, ἐφ' οὗ ἴσεται, καὶ τὰ συντηρητικὰ τῆς χώρας στοιχεῖα καὶ συμφέροντα, τὰ ὁποῖα ἐκλήθη νὰ προστατεύσῃ καὶ νὰ προαγάγῃ. Ποῦ εἶχε νὰ στηριχθῇ ὁ ἡμέτερος βασιλεὺς ὅπως προβῇ μετὰ τινος θάρρους εἰς τὴν δοκιμὴν, ὅπως προκαλέσῃ τὴν καταγίδα ταύτην ἐπὶ τοῦ

ἔθνους καὶ τῆς πατρίδος του; εἰς τὸ δημόσιον συμφέρον; ἢ εἰς τὸν ἑαυτοῦ καὶ τοῦ δικαίου; ἀλλ' ὅλα ταῦτα ἐν τῆς

εκτέλεσιν τοῦ ὑψηλοτέρου ἡμῶν πρὸς τὴν πατρίδα καθήκοντος;

Βουλγάρους καὶ Σέρβους θὰ μιμηθῶμεν ἐν τῇ κρισίμῳ ταύτῃ στιγμή; ἐκεῖθεν θὰ λάβωμεν παραδείγματα πολιτικῆς πείρας καὶ φρονήσεως; ἐκεῖ ἢ ἀλλαγῶν πρέπει νὰ ἐπιστήσωμεν τὴν ἡμετέραν προσοχήν;

Τὶ θησαυρὸς ἀνεκτίμητος εἶναι τὸ Συμβούλιον τῆς Ἐπικρατείας, τὸ ὁποῖον ἀκούω πρὸ τινος ὅτι συνεκέντρωσεν ἐπὶ τέλους ὅλας τὰς ἐπισημοὺς καὶ ἀνεπισήμους γνώμας τῶν παρ' ἡμῖν, καὶ πῶς πρόκειται νὰ συμπληρώσῃ τὰς ἀτελείας τοῦ ἡμετέρου πολιτικοῦ ὀργανισμοῦ;

Μὲ ἐξωτερικὰ κοινὰ ἔμπλαστρα θὰ σώσωμεν τὴν καρδίαν καὶ τοὺς πνεύμονας ἀπὸ τὴν συγκοπὴν καὶ τὴν φθίσιν; Μὲ τὰς ὀρθοδόξους ἢ ἑτεροδόξους σκέψεις τῶν συμβούλων τῆς ἐπικρατείας καὶ μὲ τὸ Corpus juris civilis ἢ τὰς νεαρὰς τῶν αὐτοκρατόρων θὰ ἐπουλώσωμεν τὰς πληγὰς τῆς παρ' ἡμῖν γενικῆς ἀναρχίας;

Τὸ Συμβούλιον τῆς ἐπικρατείας, τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖται πάντοτε ἀπὸ πρόσωπα τοῦ γραφείου καὶ τῆς μελέτης καὶ οὐχὶ ἀπὸ ἄνδρας τοῦ λόγου καὶ τῶν μεγάλων συζητήσεων, εἶναι πολυτέλεια τῶν μεγάλων καὶ πλουσίων κρατῶν καὶ δὲν ἀρμόζει εἰς τὰ μικρὰ καὶ ἄπορα ἔθνη ὡς τὸ ἡμέτερον. Ἡ σωτηρία τῆς Ἑλλάδος δὲν κεῖται ἐν τῷ συμβουλίῳ τῆς ἐπικρατείας, ἀλλ' εὐρίσκεται ἴσως ἐν τῷ ἔμβρῳ, τὸ ὁποῖον ἐτυλίχθη ἐν τῇ φάτνῃ τοῦ Συντάγματος τοῦ 1864. Δόσατε ζωὴν, δόσατε δυνάμεις εἰς τὸ ἔμβρον τοῦτο τῆς προνοίας καὶ τῆς συνέσεως, τὸ ὁποῖον ἦλθεν ἢ ὦρα νὰ ἀνδρωθῇ, εἰάν θέλετε πολιτικὴν μεταβολὴν καὶ βελτίωσιν. Ἐνισχύσατε τὸ βασιλικὸν δικαίωμα, τὸ ὁποῖον ὑπηγόρευσεν ἢ ἀγνωτέρα προθέσεις καὶ φιλοπατρία, ἀλλὰ τὸ ὁποῖον ἐπλάσθη ἐξ ἀρχῆς ἀσθενικὸν καὶ ἀφωπλισμένον καὶ ἐνισχύσατε αὐτὸ διὰ τῶν μέσων, τὰ ὁποῖα ὑπαγορεύει ἢ φρονήσεις καὶ ἢ πείρα τῶν ἄλλων πεπολιτισμένων

λαῶν.

Τὸ ἔμβρον τοῦτο καλῶς καὶ φρονίμως ἀναπτυσσόμενον θὰ δυνηθῇ ἴσως ἐντὸς ὀλίγου νὰ συνείσῃ τὰ ἀκατάστατα τῶν παρ' ἡμῖν πνεύματα, νὰ ἀναστῆλῃ τὰς λεηλατούσας γλώσσας καὶ χεῖρας, νὰ θέσῃ ἕκαστον εἰς τὰ ὅρια του καὶ εἰς τὴν θέσιν του καὶ ἐν γένει νὰ ὠφελήσῃ τὴν ἑλευθέραν καὶ τὴν δούλην Ἑλλάδα περισσότερο ἢ ὅσον τὴν ὠφελήσαν μέχρι σήμερον οἱ Φιλέλληνες καὶ αἱ ἄλλαι συμπάθειαι τῶν ἐν Εὐρώπῃ.

B. Μέρους

Ἡμεῖς οἱ ἐν Ἑπτανήσῳ, οἵτινες καὶ ἔνεκα τῆς γεωγραφικῆς ἡμῶν θέσεως καὶ ἴσως ἔνεκα τῆς ἀνατροφῆς ἡμῶν, ἣτις δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς φαινόμενον τῶν νεωτέρων περὶ ἀγωγῆς μέτρων ἢ συστημάτων τῶν κινούντων συχνάκις, ὡς ἀκούομεν, τὸν δύσπεπτον θαυματοῦν τῶν ἐν Ἀθήναις Ὑπουργῶν, ἀλλ' ἣτις, ὡς γνωστόν, εἶναι ἔργον τῶν παρελθόντων αἰῶνων καὶ τῶν δημοσίων καὶ ἰδιωτικῶν παραγόντων τῶν ἐργασθέντων ἄλλοτε ὑπὲρ αὐτῆς, κλίνομεν ἐν παντὶ ζητήματι ἀπαιτοῦντι τὴν συνδρομὴν τῆς σκέψεως καὶ τῆς λογικῆς πρὸς τοὺς ἐν τῇ δύσει λαοὺς, σκεπτόμεθα ἄλλως περὶ τῶν μέτρων τῶν ἀναγκασιούτων σήμερον πρὸς συμπλήρωσιν τῶν ἀτελειῶν τοῦ ἡμετέρου πολιτεύματος. Τὰς δὲ σκέψεις ἡμῶν ταύτας δὲν ἐμπνέει ὁ τυφλὸς καὶ ἄνοστος ἐγωϊσμὸς ὁ παρασύρων τοὺς ἄλλους ἐνταῦθα εἰς προφανῆ ὀλισθήματα, ἀλλὰ στηρίζει καὶ θερμαίνει τὸ φῶς τὸ ἐρχόμενον κατ' εὐθείαν ἐκ τῆς μεγάλης καὶ μακρᾶς πείρας τῶν μάλλον πεπολιτισμένων ἐθνῶν.

Καθ' ἡμᾶς ἢ πείρα τῶν αἰῶνων καὶ τῶν πεπολιτισμένων λαῶν εἶναι ἢ μόνη σοφία τῶν πολλῶν καὶ τῶν ἀνοήτων, ὅσοι γνωρίζουσιν καὶ δύναται νὰ ὠφεληθῶσιν ἐξ αὐτῆς. ἢ, ὡς προσηγορῆς εἰς τὴν ἀκένωτον ταύτην πηγὴν καὶ διδα-

σκαλίαν, ἀντὶ τὰ ταπεινώση, ἀνυποῖ καὶ τονίζει τὸν ξη-
τοῦντα τὴν συνδρομὴν τῆς.

Ἐντεῦθεν δομώμενοι ἐτολήσαμεν οὐχὶ πρὸς ἱκανο-
ποίησιν μικρᾶς καὶ προσωπικῆς φιλοδοξίας, ἀλλὰ πρὸς
ἐξυπηρέτησιν τοῦ δημοσίου συμφέροντος, τὸ ὁποῖον βλέ-
πομεν ἐν κινδύνῳ, τὰ ἐκθέσωμεν κατωτέρω τὰς σκέ-
ψεις ταύτας, αἵτινες εἴμεθα ἐκ τῶν προτέρων βέβαι-
οι ὅτι θὰ κινήσωσι τὴν χολὴν καὶ τὴν ἱερὰν ἀγανάκτη-
σιν πάντων ἴσως τῶν ἡλιθίων ὀπαδῶν τῆς ἄκρας συν-
ταγματικῆς ἰσότητος καὶ τῶν τρεφόντων ἐν ταῖς καρ-
δίαις αὐτῶν ἢ ἄλλοθι τὸν νοσηρὸν ἔρωτα τῆς ὀχλο-
κρατίας, ἀλλ' αἵτινες θὰ δυνηθῶσιν ἴσως διὰ μέσου
τῶν προσκομμάτων τῶν παρεμβαλλομένων ἐκ τῆς παρ'
ἡμῖν πρὸ πολλοῦ κρατούσης πνευματικῆς ἀκαταστασίας
νὰ φέρωσιν ὀλίγην συνδρομὴν ἢ παρηγορίαν εἰς τοὺς
περιδεεῖς ὀπαδοὺς τῆς τάξεως καὶ τῆς ἐννομίας, οἵτι-
νες ἐπιτόηθησαν ἴσως ἄλλοτε ἐκ τῶν κραυγῶν τῆς Ναυ-
πάκτου καὶ ἄλλων τῆς Ἑλλάδος μερῶν καὶ ἀπεσύρθη-
σαν καὶ δὲν φαίνονται, ἀλλ' οἵτινες πρέπει νὰ ταχθῶ-
σι τὸ ταχύτερον εἰς τὴν γραμμὴν καὶ νὰ ἐργασθῶσι
πάσῃ δυνάμει μὲ τὴν πεποιθήσιν ὅτι ὁ θρίαμβος τῶν
ἀρχῶν καὶ τῶν πεποιδήσεων αὐτῶν θὰ ἦναι καὶ τοῦ ἔ-
θνους ὁ θρίαμβος καὶ μὲ τὴν μικρὰν βεβαιότητα ὅτι
εἰς τὴν ἀποτυχίαν ἢ τὸ νανάγιον τῶν σκοπῶν καὶ τῶν
διαθέσεων αὐτῶν θὰ παρασυρθῇ ἀφέντως καὶ ἴσως
διὰ παντός καὶ ἡ τελευταία ἄγκυρα τῆς σωτηρίας τῆς
Ἑλλάδος.

Τὴν ἀσθένειαν ἢ τὴν ἀτέλειαν τοῦ ἡμετέρου πολιτεύ-
ματος ἢ ὀργανισμοῦ ἀνομολογοῦσι πάντες καὶ ἐνταῦ-
ταῦθα καὶ ἀλλαχοῦ ἐλάχιστοι ὅπως εἶναι οἱ εὐρίσκον-
τες καὶ ποῦ ἀκριβῶς ἔγκειται αὕτη. Μεταξὺ τῶν ὀλί-
γων εἶναι καὶ ὁ ἡμέτερος Ἄναξ, ὅστις ἔθεσεν ἀκριβῶς
τὸν δάκτυλον εἰς τὴν πληγὴν καὶ ἐξέσπασε γνώμην

σαφῆ καὶ ὠρισμένην. Μεταξὺ τῶν πολλῶν καὶ ἀναρι-
θμήτων εἶναι καὶ οἱ ἐτοιμάσαντες καὶ ἀποδεχθέντες
τὸ προσχέδιον τῶν μεταρρυθμιστέων διατάξεων τοῦ
συντάγματος καὶ ἰδίως ὁ συντάκτης καὶ ἀρχιναυπηγὸς
αὐτοῦ κ. **Σαρίπολος**, ὅστις εὐρίσκει μικρὰς ἐλλεί-
ψεις ἐν τῷ συντάγματι καὶ μεγάλα κενὰ ἐν τῇ κρίσει
ἐκείνων, οἵτινες ἔλαβον γνώσιν τῆς μελέτης του καὶ
δὲν ἔσπευσαν νὰ κλίνωσι τὰς κεφαλὰς καὶ νὰ κροτή-
σωσι τὰς χεῖρας.

Ἡ μελέτη αὕτη ἀνεγνώσθη κατὰ τὴν πρώτην ἀν-
τὴς ἐμφάνισιν καὶ ἐν τῷ στενῷ ἡμῶν κύκλῳ ἐν Ἀρ-
γοστολίῳ καὶ προεκάλεσε τὴν ἐντύπωσιν, τὴν ὁποίαν
ἔπρεπε νὰ προκαλέσῃ εἰς τὰς ψυχὰς σοβαρῶν ἀνθρώ-
πων ἔργον γενόμενον μετὰ τοσαύτης ἀκηδίας καὶ ἐ-
πιπολαιότητος· ἀλλ' ἡἀλγεινὴ ἡμῶν ἐντύπωσις ὑπεχώ-
ρησε μετ' ὀλίγον εἰς ἄλλην ἐκπληξιν. Φίλος τις ἐκ τῶν
παρευρισκομένων καὶ τῶν μᾶλλον νευρικῶν ἀκούσας
μετὰ προσοχῆς τὰ ἀναγνωσθέντα ἠγέρθη ἀποτόμως
ἐν τῷ μέσῳ ἡμῶν καὶ ἀφ' οὗ ἔρριψε βλοσυρὰ τινὰ βλέμ-
ματα εἰς τὰ πέριξ ἔδοκίμασε τοιοῦτον ἐρεθισμὸν
καὶ ἐξήφθη ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε ἐνόμισε πρὸς στιγμὴν,
φαίνεται, ὅτι εἶχεν ἐμπροσθέν του τὸν συντάκτην τοῦ
προσχεδίου καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς προσομοιάζοντας ἴ-
σως αὐτῷ ξενοπρεπεῖς, ὑποκοριστικούς καὶ μυροβλή-
τους κυρίους τῶν Ἀθηνῶν, ἐξ ὧν ἀπαρτίζεται συστη-
ματικῶς ἀπὸ τινος ἢ ἀνωτέρα ὑπηρεσία τῶν δημοσί-
ων γραφείων, καὶ ὡσεὶ ἀποτεινόμενος πρὸς αὐτοὺς εἶ-
πε μεγαλοφώνως τάδε « ἄρχοντες τῶν νεωτέρων σκέ-
ψεων καὶ ἠθῶν, ἥρωες τῶν ἀθλιεστέρων χρόνων, ἀ-
σεβεῖς καὶ μικροὶ ἀπόγονοι τοῦ Κανάρη καὶ τοῦ Κα-
ραϊσκάκη, ὁσάκις διακόπτετε τὰς συνήθεις καὶ ἰδιαίτε-
ρας ἐργασίας σας καὶ καταγίνεσθε προσκαίρως εἰς ἐ-
πισημὰς ἐποθέσεις καὶ ὀμιλεῖτε ἢ γράφετε, προσέχετε

ΡΑΚΙΝΟΒΑΤΕΙΟΣ
ΜΗΜΟΝΑ ΚΕΝΤΡΙΚῆΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ
ΜΟΥΣΕΙΟΝ ΑΛΕΞΟΥΡΙΟΥ

περισσότερον εἰς τὰ ἔργα σας· διότι ἀκούεσθε καὶ ἐκτὸς τῶν Ἀθηνῶν καὶ εἰς τὰ βάθη τῶν ἐπαρχιῶν ἀφθονοῦσιν οἱ γέλωτες, ἀφ' ὅτων τὰ ἡμέτερα χροῖματα, τὰ νεύρα ταῦτα τῆς κοινωνικῆς τῶν ἐργαζομένων ζωῆς ἀποβαλόντα αἰφνιδίως τὸν προορισμόν, τὸν ὅποιον εἶχον ἐκ τῆς ἐργασίας καὶ τῆς φύσεως καὶ λιποτακτήσαντα μακρὰν ἡμῶν ἐγένοντο προσόντα καὶ ἀξιώματα τῶν ὑμετέρων ἐξοχοτήτων ἢ ἄρμοι τοῦ Ἐθνικοῦ Στόλου καὶ ἀρβύλαι ἢ ἀμπέχονα τοῦ στρατοῦ τῆς ξηραῖς. Προσέχετε περισσότερο, διότι ὁ γέλως τῶν πολλῶν φονεύει καὶ ἐν Ἑλλάδι».

Ὁ τραγικὸς οὗτος ἐρεθισμὸς τοῦ ἡμέτερου φίλου καὶ ἡ ἀνέλπιστος ἀποστροφή, εἰς τὴν ὁποίαν τὸν ὤθησεν ἡ νευρική καὶ ἄλλη τις ἐνδοτέρα ἴσως ἔξαυσις, ἔδωσαν τὸ μέτρον τῆς ἐντυπώσεως πάντων ἡμῶν ἐκ τοῦ περιωνύμου προσχεδίου καὶ ἔθεσαν τέρμα εἰς τὴν σκηνὴν. Καὶ ἤδη ἔλθωμεν εἰς τὸ προκείμενον.

Προκείμενου περὶ συντάγματος καὶ ὀργανισμοῦ πολιτικοῦ καλοῦ ἢ κακοῦ ἔχω ὑπ' ὄψιν μου τὴν γνώμην ἀνθρώπου, ὅστις ἐθανυμάσθη ὑπὸ τῶν λαῶν τῆς Εὐρώπης ὡς πνεῦμα μέγα καὶ ὑπέροχον, ὅταν ἡ φήμη του ἔφθασε μέχρις αὐτῶν κατὰ τὸ πρῶτον ἡμῶν τοῦ παρελθόντος αἰῶνος. Ὁ ἄνθρωπος οὗτος εἶναι ὁ Alexis de Tocqueville, συγγραφεὺς τοῦ ἔργου «περὶ τῆς ἐν Ἀμερικῇ δημοκρατίας» ὅστις κατὰ τὴν ἐν ἔτει 1851 πρὸς τὴν νομοθετικὴν συνέλευσιν τῆς Γαλλίας ὑποβληθεῖσαν Εἰσηγητήριον αὐτοῦ ἐκθεσιν περὶ μεταρρυθμίσεως τοῦ συντάγματος λέγει τάδε «ὁ πόθος τῆς ἀρχῆς καὶ ὁ τῆς διατηρήσεως αὐτῆς, αἱ πολιτικαὶ προλήψεις, αἱ ἀναμνήσεις, αἱ ἐκδηρότητες, τὰ κομματικὰ πάθη εἶναι ὁ κοινὸς ἄρτος τῆς ἱστορίας (le train ordinaire de l'histoire). Οἱ καλοὶ λοιπὸν πολιτικοὶ ὀργανισμοὶ εἶναι οἱ συγκροτοῦντες εὐκόλως ἢ οἱ κοκκά-

ζοντες ἄνευ πολλῶν κόπων τὰ ἐλαττώματα ταῦτα τὰ συμφυῆ πρὸς τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν».

Ταῦτα παρατήρησε περὶ τοῦ καλοῦ πολιτεύματος καὶ εἶπε πρὸς τὴν ἐθνικὴν ἀντιπροσωπείαν ἐν κρισίμῳ καὶ σοβαρωτάτῃ στιγμῇ τῆς Γαλλίας πρὸ ἐξήκοντα περὶπου ἐτῶν ὁ σοφώτερος ἴσως τῶν πολιτικῶν σοφῶν τῆς Γαλλίας ὡς μέλος τῆς συνλεύσεως. Ὡστε τὸ κακὸν πολίτευμα εἶναι τὸ κολακεῦον καὶ περιποιούμενον τὰ ἐλαττώματα ταῦτα τῶν ἀνθρώπων. Καὶ ἂν τοῦτο εἶναι ἀληθές, δυνάμεθα ἐντεῦθεν ὀρμώμενοι νὰ ἐρωτήσωμεν, τὸ ἡμέτερον πολίτευμα τί ἐπραξεν ἀπὸ τοῦ ἔτους 1862 καὶ ἐντεῦθεν μέχρι σήμερον; συνεκράτησεν ἀληθῶς καὶ ἐκόλασε τὰ ἐλαττώματα ταῦτα ἢ τὰ ἐκολάκευσεν ὑπὲρ πᾶν μέτρον καὶ τὰ ὑπερέτησεν ὑπὲρ πᾶσαν λογικὴν προσδοκίαν;

Πολίτευμα, τὸ ὅποιον ἀνεβίβασε πολλάκις εἰς τὴν ἀνωτέραν ἀρχὴν μετριότητος, τῶν ὁποίων ἡ μόρφωσις καὶ ἡ ἰκανότης δὲν θὰ ἐχρησίμευον ἴσως ἀλλαχοῦ οὔτε πρὸς κατάληψιν τῆς θέσεως τοῦ κοινοτέρου ὑπογραμματέως πολίτευμα, τὸ ὅποιον παραβλέπει σιγῆς τὴν ἠθικὴν ἀξίαν ἐνώπιον τοῦ ἐκλογικοῦ θρόνου καὶ ὄγκου καὶ παραγκωνίζει καθ' ἐκάστην σχεδὸν τὴν ἀρετὴν χάριν τῆς ἐπιτηδειότητος, τὸ ὅποιον θέλει ὡς ἐκλογέα οὐχὶ τὸν σωφρονοῦντα καὶ τὸν ἄριστον, ἀλλὰ τὸν βίαιον καὶ θρασὺν καὶ ὡς ἐκλεκτὸν οὐχὶ τὸν πολυμαθῆ καὶ ἀκέραιον, ἀλλὰ τὸν ἡμιμαθῆ ἢ τὸν ἀμαθέστερον. καὶ φανατικόν, τὸ ὅποιον δέχεται καὶ ὑποστηρίζει ὡς ὑπάλληλον οὐχὶ τὸν χρηστὸν καὶ δραστήριον, ἀλλὰ τὸν ἔρποντα καὶ ὑπηρετῶντα τυφλῶς τὸν προστάτην, τὸ ὅποιον θυσιάζει πανταχοῦ τὸ δημόσιον συμφέρον καὶ τὸ παραδίδει ὡς ἔρμαιον εἰς τὰς ἀχαλινώτους ὀρέξεις τῶν ἰδιωτῶν καὶ τῶν φίλων, τὸ ὅποιον ἐθεώρησε πάντοτε τὸν φιλήσαντα ἢ τὸν ἀνεξέλεγκτον πολίτην ὡς σκάφος ἐν πα-

ροπλισμῷ πυρπολούμενον καὶ ἀπειλοῦν τὴν μετάδοσιν τοῦ πυρὸς εἰς τὰ πέριξ ἢ ὡς οὐσίαν δηλητηριώδη ἐπιβουλευομένην τὴν τροφὴν τῶν πολιτικῶν συμμοριῶν τῶν λυμαινομένην ἐκ περιτροπῆς τὰ δημόσια, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἐκληφθῇ ὡς ἐκπληροῦν οἰονδήποτε ἠθικὸν προορισμὸν καὶ ὡς ἀνήκον εἰς τὴν τάξιν τῶν καλῶν καὶ ὠφελίμων πολιτικωνόργανισμῶν. Ἡ κατάστασις, εἰς ἣν εὐρίσκονται ἐν τῇ πολιτείᾳ οἱ χρηστοὶ καὶ ἐνάρετοι πολῖται, οἵτινες συνήθως ἴστανται ἐκτὸς τῶν κομματικῶν ἐνώσεων καὶ δεσμῶν, καὶ ἐν γένει ἢ κατάστασις τῶν συντηρητικῶν στοιχείων τῆς χώρας, τὰ ὅποια ἀποτελοῦσι πανταχοῦ τὴν καλὴν μερίδα πάσης κοινωνίας τεινούσης πρὸς τὸν πολιτισμὸν καὶ τὴν πρόοδον, παρέχει τὸ ἀσφαλέστερον μέτρον πρὸς ἀνεύρεσιν τῆς ἠθικῆς ἀξίας τοῦ πολιτεύματος.

Ὅταν τὰ στοιχεῖα ταῦτα δὲν εὐήμεροῦσι καὶ πάσχουσι, ὅταν τὰ στοιχεῖα ταῦτα ἀπέρχονται πανοικεῖ εἰς Ἄμερικὴν, ἢ καταφεύγωσιν εἰς τὴν ἀδιαφορίαν, ἥτις εἶναι ἢ χώρα τοῦ ἠθικοῦ πάγου, κειμένη, ὡς γνωστὸν, πέραν ἀκρόμῃ τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὠκεανοῦ, σημαίνει προφανῶς ὅτι τὸ πολίτευμα δὲν προσιατεῦει τὴν ἐργασίαν τὴν παράγουσαν καὶ ζωογονοῦσαν, ὅτι δὲν θέλει τὴν πρόοδον ὅτι εἶναι ἄρρωστον ἢ ἀτελές.

Ὁ Prevost—Paradol μέλος τῆς γαλλικῆς ἀκαδημίας καὶ δημοσιολόγος ἐκ τῶν ἐγκριτοτέρων ἐπὶ τῶν πολιτικῶν θεμάτων, ὅστις ἠκμασεν ὡς συγγραφεὺς κατὰ τὰ μέσα τοῦ παρελθόντος αἰῶνος καὶ ἐδημοσίευσεν τὴν «Νεωτέραν Γαλλίαν» ἔργον μελέτης καὶ κρίσεως σοβαρᾶς καὶ βαθείας, τὸ ὅποιον κατέλαβεν ἐξ ἀρχῆς ἐκλεκτὴν θέσιν ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ πατρὸς φίλου τῶν φώτων καὶ τῶν γραμμάτων, λέγει πῶς ἐν τῷ μνησθέντι βιβλίῳ: «ἢ κυβέρνησις ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει φέρεται εἰς τὸν δρόμον τῆς ἀναρχίας (ὅταν δηλ. ὁ φαῦλος προσι-

μᾶται τοῦ χορηγοῦ πολίτου εἴτε ὡς ἀντιπροσώπου εἴτε ὡς ὑπαλλήλου) καὶ τὸ πρῶτον δεῖγμα τῆς διαφθορᾶς ταύτης εἶναι ἢ αὔξουσα ἀηδία, τὴν ὁποίαν δοκιμάζουσιν οἱ ἐπιτιμοὶ ἄνθρωποι, ὅταν πρόκειται νὰ ἀναμειχθῶσιν ὁπωσδήποτε εἰς δημοσίαν ὑπόθεσιν. Οὗτοι παραιτούμενοι τοῦ δικαίωματος νὰ ἀγωνίζονται περὶ ἐπικρατήσεως πρὸς τοὺς ἀναριθμήτους καὶ φλογεροὺς κόλακας τοῦ ὄχλου ἐγκάταλείπουσι τὸ πεδίον σχεδὸν ἐντελῶς ἐλεύθερον εἰς αὐτοὺς καὶ ἀποσύρονται ὀλίγον κατ' ὀλίγον, ἀλλὰ δὲν βραδύνουσι νὰ αισθανθῶσιν ὅτι δὲν δύνανται ἀτιμωρητὶ νὰ ἀποφεύγωσι τὰ καθήκοντα τοῦ πολίτου καὶ νὰ καθίστανται ξένοι εἰς τὴν τύχην τῆς πατρίδος αὐτῶν. Τῶ ὄντι ἢ ἀταξία ἢ βασιλεύουσα ἐν τῷ κράτει καθίσταται μετ' ὀλίγον ἀφόρητος καὶ ἀπειλεῖ νὰ κυριεύσῃ καὶ νὰ ἀνατρέψῃ τὰ πάντα. Αἱ ἰδιωτικαὶ ὑποθέσεις αισθάνονται τὴν πίεσιν τῶν δημοσίων δεινῶν».

Ὅλα ταῦτα δὲν σᾶς φαίνονται ὅτι ἀποτελοῦσι ζωηροτάτας εἰκόνας ληφθείσας πρὸ ὀλίγου καὶ κατ' εὐθείαν ἐκ τοῦ ἡμετέρου πολιτικοῦ βίου καὶ ὅτι ὁ συγγραφεὺς ὑπῆρξε γείτων τις ἀφανῆς Κοκκέβη ἢ Παλαμίδου ἢ ἄλλου τινὸς ἐκ τῶν ἡμετέρων καὶ ὅτι ψευδῶς ἀναφέρεται ὡς μέλος τῆς Γαλλικῆς ἀκαδημίας καὶ μετὰ ταῦτα ὡς πρεσβευτῆς τῆς πατρίδος του ἐν Ἄμερικῇ;

Ὁ αὐτὸς συγγραφεὺς προσθέτει κατωτέρω: «ἢ ὑποταγή εἶναι πράγματι ὁ δεσμὸς τῶν ἀνθρωπίνων κοινωνιῶν καὶ ὅταν ὁ δεσμὸς οὗτος χαλαροῦται αἱ κοινωνίαι πλησιάζουσιν εἰς τὴν διάλυσιν. Ἐν ἢ ὑποταγῇ αὕτη περιορίζεται ἐντὸς ὁρίων λογικῶν καὶ κανονίζεται διὰ συντετῶν νόμων, τὸ κράτος εἶναι εὐδαιμον καὶ ἐλεύθερον καὶ ἢ κοινὴ ἀσφάλεια ἐμπεδοῦται χωρὶς νὰ ταπεινωθῇ τὸ παράπαν ἢ ἀνθρωπίνῃ ἀξιοπρέπειᾳ: ὅταν δμως κάμψωμεν τὸ ὅριον ταῦτο τῆς λογικῆς ὑποταγῆς, τότε ὁ

δεσμός λαμβάνει τὸ ὄνομα τῆς δουλείας. Ἡ τάξις, τὴν ὁποίαν διατηρεῖ ἢ κατάστασις αὐτή, εἶναι φαινομενική, καὶ ἐνῶ δὲν προστατεύει πλέον ἢ ἀτελῶς τὴν ἀσφάλειαν τῶν πολιτῶν, ταπεινώνει συγχρόνως πάντας ἐκείνους, εἰς τοὺς ὁποίους παρέχει τὴν προστασίαν της».

Καὶ παρακατιῶν,

«ἡ δημοκρατικὴ κυβέρνησις διαλύεται καὶ διαφθείρεται συνήθως πολὺ ταχέως· ἡ ἀναρχία εἶναι τὸ δεῖγμα τῆς ταχείας αὐτῆς ἀποσυνθέσεως καὶ ὁ δεσποτισμὸς ἐξέρχεται ἐκ τῶν ἐρειπίων αὐτῆς ὡς φυτόν εὐρωσιον καὶ νοσηρόν».

Ἐὰν πράγματι ὁ δεσμός τῆς λογικῆς καὶ ἀνθορμήτου ὑποταγῆς εἶναι ἡ κρητὶς πάσης κοινωνικῆς εὐημερίας καὶ προόδου, ποῦ εὐρίσκονται ἐνταῦθα οἱ διατάσσοντες καὶ ἔχοντες καὶ τὴν θέλησιν καὶ τὰ μέσα νὰ φθάσωσι μέχρι τῆς ἐκτελέσεως τῆς διαταγῆς, καὶ ποῦ θὰ ζητήσωμεν τοὺς ὑπακούοντας, τοὺς πειδομένους ἀνθορμήτως εἰς τοὺς νόμους καὶ τηροῦντας μετὰ προθυμίας τὰ ὄρια τῆς θέσεως καὶ τῶν δικαιωμάτων αὐτῶν ἐν χώρῳ ἥτις ἀρῶμαι μετὰ τῶν ἐνδοξωτέρων ὀνομάτων τῆς νέας πολιτικῆς αὐτῆς γεωγραφίας Τὸ Γουδὶ, τὴν Μπαρμπάσαιαν, τὴν Κόρινθον, τὰς Θήβας, τὴν Λάρισσαν κτλ;

Ὁ ἔχων ὑπ' ὄψιν του τὰς σκέψεις καὶ παρατηρήσεις ταύτας τῶν ἀνωτέρω λογίων καὶ γνωρίζων καλῶς τὴν κίνησιν καὶ τὰ ἔργα τῶν δημοσίων ἐν Ἑλλάδι ἐξουσιῶν, καθὼς καὶ τὴν μεγάλην καὶ ἀτελεύτητον δοσοληψίαν, τὴν ὁποίαν ἔχει πάντοτε ἢ ἐκάστοτε κυβέρνησις τῆς ἡμετέρας χώρας μετὰ τῶν μελῶν τῆς βουλευτικῆς πλειοψηφίας καὶ ἀκρῦσας ἢ ἀντιληφθεὶς ἰδίαις αἰσθήσεσιν ὅτι πᾶν μέτρον τῆς κεντρικῆς ἐξουσίας τείνει εἴτε σκοπίμως, εἴτε ἐκ συμπάσεως, ὅπερ καὶ τὸ πιθανότερον, πρὸς ὑποστήριξιν τοῦ δημοσίου συμφέροντος ἢ λθὲν ἀμέσως εἰς ἀντίθεσιν πρὸς ἄλλα συμφέροντα ἰδιωτικῆς φύ-

σεως καὶ ὡς ἀσθενέστερον ἔσπευσε νὰ ὑποχωρήσῃ, θὰ ἀπορήσῃ πῶς κράτος διοικούμενον τοιοῦτοτρόπως ἠδυνήθη νὰ φθάσῃ ἀδιάλυτον μέχρι τῶν σημερινῶν ἡμερῶν ἢ θὰ ὑποπευθῆ ὅτι ἀπὸ τοῦ 1862 καὶ ἐντεῦθεν οἱ ἐν Ἑλλάδι ἐζητήσαμεν ἐν τῇ διοικήσει τῆς χώρας οὐχὶ νὰ ἐνισχύσωμεν καὶ νὰ ἀναπτύξωμεν τὰ ἐθνικὰ καὶ κοινωνικὰ ἢ ἄλλα ἡμῶν συμφέροντα, ἀλλ' ἀπλῶς καὶ μόνον νὰ δοκιμάσωμεν in anima vili τὰς καταπληθσοῦσας θεωρίας τῶν ἀναρχικῶν, τῶν νεωτέρων τούτων βανδάλων.

Ὅστις μετὰ προσοχῆς καὶ ἰνός ἐμπειρίας καὶ καλῆς πίστεως ἐγκύπτων ζητήσῃ νὰ ἀνεύρῃ ἐνταῦθα τὸ κύριον αἴτιον τῶν ἡμετέρων ἀναριθμῆτων κακῶν θὰ ἀνακαλύψῃ τοῦτο ἀμέσως ἐν τῇ παντοδυναμίᾳ, τὴν ὁποίαν δανεῖζεται ἡ κυβέρνησις ἐκ τῶν μελῶν τῆς νομοθετικῆς πλειοψηφίας, καὶ τὴν ὁποίαν ἐξοφλεῖ κατόπιν ἐκ διαλειμμάτων πρὸς αὐτὰ διὰ τῶν κυβερνητικῶν μέτρων, τὰ ὁποῖα μετὰ τὸν καταρτισμὸν τῆς συμφωνίας, ἦτοι μετὰ τὴν σύμψηξιν τῆς πλειοψηφίας, οὐδένα ἴσως ἄλλον σκοπὸν ἠθικώτερον δύνανται πλέον νὰ ἔχωσιν.

Ἐνταῦθα εἶναι ἡ μεγάλη πηγὴ τῶν ἡμετέρων σκληρῶν ἐθνικῶν καὶ κοινωνικῶν ὀδύων. Ἐντεῦθεν ἐκρέει τὸ φθοροποιὸν ὑγρὸν, τὸ ὁποῖον χύνεται εἰς πάντας τοὺς κλάδους τῆς δημοσίας ἡμῶν ὑπηρεσίας, καὶ παράγει καὶ τρέφει τὰ ἐξωλέστατα μικρόβια, τὰ ὁποῖα γνωρίζετε καὶ γνωρίζομεν, καὶ κατὰ τῶν ὁποίων παλαίουσιν ἀπεγνωσμένως πρὸ τεσσαράκοντα περίπου ἐτῶν, ἡ εὐθύτης, ἡ καλὴ πίστις, ἡ ἀξία, ἡ ἰκανότης, ἡ συνείδησις, ἡ ἐλευθερία καὶ τὸ δίκαιον τοῦ ἐντίμου καὶ φιλησύχου Ἑλληνος πολίτου.

Ἐνταῦθα εἶναι ἡ ἄβυσσος, ἐκ τῆς ὁποίας ἀπειλούμεθα νὰ πνιγῶμεν καὶ ἴσως πνιγόμεθα καὶ ὡς ἄνθρωποι τῆς συγχρόνου ζωῆς καὶ ὡς Ἔθνος.

Ἐνταῦθα εἶναι ἀνάγκη νὰ στραφῇ σήμερον ἄγρυπνος

καὶ ἐπισταμένη ἢ προσοχή καὶ ἢ μέριμνα παντός σοβαροῦ καὶ τιμίου πολίτου ἀγαπῶντος τὴν τάξιν, τὴν ἐργασίαν καὶ τὴν πρόοδον.

Ἐὰν δὲν φράξωμεν σήμερον τὴν ὀλεθρίαν ταύτην πηγήν, τὴν ἄβυσσον ταύτην τῶν ἡμετέρων δεινῶν, διὰ τῶν μέσων, τὰ ὁποῖα ὑπαγορεύει ἡ λογικὴ τῶν σκεπτομένων ἀνθρώπων καὶ ἡ πείρα τῶν ἄλλων ἐθνῶν, τὸ μέλλον τῆς ἡμετέρας ἀτυχοῦς πατρίδος δύναται ἀπὸ τοῦδε νὰ προέξοφληθῇ ὡς μέλλον φυλῆς καταδικασθείσης νὰ ὑποστῇ θάπτον ἢ βράδιον τὸν σκληρότερον διαμελισμὸν ἢ τὸν ἀσημότερον τῶν θανάτων.

Τὰ ἔθνη δὲν διοικοῦνται καὶ δὲν προάγονται ἄνευ κυβερνήσεως ἰσχυρᾶς ὑπηρετούσης τὴν τάξιν καὶ τὸ συμφέρον τὸ γενικὸν καὶ ἐπιβαλλομένης εἰς πᾶσαν ἀντίδρασιν τείνουσαν νὰ βλάψῃ τὰ συμφέροντα τῆς τάξεως καὶ τῆς πολιτείας. Τὰ κόμματα τῶν συνταγματικῶν ἢ κοινοβουλευτικῶν πολιτευμάτων, τὰ ὁποῖα εἶναι ἀπαραίτητα εἰς τὴν ὑπαρξίν καὶ τὴν λειτουργίαν αὐτῶν, δὲν ἀφανίζονται καὶ δὲν χαλινοῦνται διὰ τοῦ θορύβου καὶ τῶν κραυγῶν τῶν τριόδων. Τὰ κόμματα εἶναι φυσικοὶ καὶ πιστοὶ ὑπέρταται τοῦ ἰδιωτικοῦ συμφέροντος, οἵτινες καθίστανται ὁλέθριοι εἰς τὴν πολιτείαν καὶ εἰς τὸ ἔθνος, ὅταν αἱ ὀρμαὶ καὶ αἱ διαθέσεις αὐτῶν δὲν περιοπέλλονται διὰ τῶν ἰσχυρῶν καὶ ἀπαιτουμένων χαλινῶν. Τοῦτο βεβαιώνει ἡ ἱστορία καὶ ἡ πείρα πάντων τῶν πεπολιτισμένων ἐθνῶν. Ἄλλ' ὁ χαλινὸς τῶν κομμάτων δὲν εὐρίσκειται εἰς τὰς ἐφημέρους κραυγὰς τοῦ πλήθους καὶ τῆς ὁδοῦ. Τὸ ἐργαλεῖον τοῦτο τὸ σωτήριον παρέχεται μόνον ἐκ τῶν μονίμων καὶ ἐναρμονίων τῆς χώρας θεσμῶν.

Ὁ Tocqueville ἐν τῷ συγγράμματι αὐτοῦ «περὶ τῆς ἐν Ἀμερικῇ δημοκρατίας» (ἐν τόμῳ δευτέρῳ) λέγει τὰ ἑξῆς:

«Θεωρῶ ὡς ἀσεβὲς καὶ ὀλεθρίον τὸ ἄξιωμα, κατὰ τὸ

ὁποῖον προκειμένον περὶ κυβερνήσεως ἢ πλειοψηφία τοῦ λαοῦ ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ πράττῃ ὅ,τι δῆποτε σκεφθῇ ἢ θελήσῃ· διότι ἡ δικαιοσύνη ἀποτελεῖ τὸ ὄριον τῶν δικαιωμάτων ἐκάστου λαοῦ. Τὸ ἔθνος εἶναι ἐν ὀρκοδικεῖον ἐπιφορισμένον νὰ ἀντιπροσωπεύῃ τὴν κοινωνίαν καὶ νὰ ἀπονέμῃ τὴν δικαιοσύνην, ἢ ὁποῖα εἶναι ὁ νόμος τῆς. Τὸ ὀρκοδικεῖον τοῦτο πρέπει νὰ ἔχῃ δύναμιν μείζονα τῆς κοινωνίας, τῆς ὁποίας ἐφαρμόζει τοὺς νόμους»;

Καὶ ἀλλαχοῦ ἐν τῷ αὐτῷ ἔργῳ προσθέτει:

«Φρονῶ λοιπὸν ὅτι πρέπει πον νὰ θέσωμεν κοινωνικήν τινα ἐξουσίαν ὑπερτέραν ὅλων τῶν ἄλλων, ἀλλὰ θεωρῶ τὴν ἐλευθερίαν ἐν κινδύνῳ, ὅταν ἡ ἐξουσία αὕτη δὲν εὐρίσκη ἐνώπιόν τῆς πρόσκομμα δυνάμενον νὰ ἀναχαιτίσῃ τὴν πορείαν τῆς, καὶ νὰ δόσῃ εἰς αὐτὴν καιρὸν νὰ μετριάσθῃ.

«Ὅταν ἄνθρωπὸς τις ἢ κόμμα τι πάσχη ἐκ τινος ἀδικίας ἐν Ἀμερικῇ, ποῦ θέλετε νὰ στραφῇ; εἰς τὴν δημοσίαν γνώμην; ἀλλ' ἡ ἀδικουσα πλειοψηφία εἶναι ἔργον τῆς. Εἰς τὸ Νομοθετικὸν Σῶμα; ἀλλὰ τοῦτο παριστᾷ τὴν πλειοψηφίαν καὶ εἶναι τυφλὸς αὐτῆς ὑπηρετής.

Εἰς τὴν ἐκτελεστικὴν ἐξουσίαν; ἀλλ' αὕτη διορίζεται παρ' αὐτῆς καὶ εἶναι παθητικὸν τῆς ὄργανον. Εἰς τὴν δημοσίαν δύναμιν; ἀλλ' αὕτη δὲν εἶναι ἄλλο τι εἰμὴ ἢ πλειοψηφία ὑπὸ τὰ ὄπλα· εἰς τὸ ὀρκοδικεῖον; ἀλλὰ τοῦτο εἶναι αὕτη αὕτη ἢ πλειοψηφία ἐφωδιασμένη μὲ τὸ δικαίωμα νὰ ἐκδίδῃ ἀποφάσεις. Ὅσον ἐπομένως ἄδικον καὶ παράλογον καὶ ἂν ἦναι τὸ μέτρον, τὸ ὁποῖον Σῆς πλήττει ὡς ἄνθρωπον ἢ ὡς κόμμα πρέπει νὰ ὑποταχθῆτε.

«Ἐποθέσατε ἐξ ἐναντίας νομοθετικὸν σῶμα συγκεκριμένον τοιοῦτοτρόπως ὥστε νὲ ἀντιπροσωπεύῃ τὴν πλειοψηφίαν χωρὶς ὅμως καὶ νὰ εἶναι καὶ ὄργανον τῶν παθῶν τῆς. Ἐ-

ποθέσατε ἐκτελεστικὴν ἐξουσίαν ἔχουσαν ἰδίαν καὶ αὐτο-
τελῆ δύναμιν καὶ δικαστικὴν ἐξουσίαν ἀνεξάρτητον τῶν
δύο ἄλλων ἐξουσιῶν. Καὶ ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ θὰ
ἔχητε δημοκρατικὴν μὲν κυβέρνησιν, ἀλλ' ἢ τυραννία
οὐδεμίαν σχεδὸν θὰ ἔχη πλέον ἐλπίδα».

Ὡστε κατὰ τὸν Tocqueville ἐκ τῶν θεσμῶν καὶ οὐχὶ
ἐκ τῶν ἀνθρώπων ἐξαρτάται ἡ σωτηρία, ἡ εὐημερία,
ἡ πρόοδος τῶν λαῶν καὶ ὁ ἀποκλεισμοὸς τῆς πολιτικῆς ἀ-
ναρχίας καὶ τῆς τυραννίας. Κατὰ τὸν συγγραφέα τοῦτον,
ὅστις κατὰ τὸν κόμητα Molé ἔθετεν ἐν τοῖς ἔργοις αὐτοῦ
πάντοτε τὴν ἀλήθειαν ὑπεράνω τῆς ἐπιτυχίας, καὶ τοῦ
ὁποίου ἢ γνώμῃ ἐν προκειμένῳ βαρύνει ἀναντιρρήτως
περισσότερον τῆς τῶν ἐν Ἀθήναις καὶ ἀλλαχοῦ φω-
νασκοῦντων ἐγκωρίων λογίων, ἡ εὐδαιμονία τῆς χώρας,
ἡ αὐτοτέλεια καὶ ἡ ἰσχὺς τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας καὶ ἡ
ἀνεξαρτησία τῆς δικαστικῆς ἐξαρτῶνται ἐκ τῆς καλῆς
συγκροτήσεως τοῦ νομοθετικοῦ σώματος ἢ ὁποία ἀπαλ-
λάσσει τὴν ἀντιπροσωπείαν ἐκ τῶν δεσμῶν καὶ τῆς δου-
λείας τῶν ὀρέξεων καὶ τῶν παθῶν, τὰ ὅποια ταράσσουναι
καὶ κινῶσι τὴν λαϊκὴν πλειονοψηφίαν. Ἀλλὰ πῶς ἐπι-
τυγχάνεται ἡ συγκρότησις αὕτη;

Ὁ Tocqueville δὲν ἔδωσε μερίζοντας ἐξηγήσεις, διότι
τοῦτο ἐξήρατο τοῦ θέματός του, καὶ περιορίσθη εἰς
ταῦτα καὶ μόνα. Ἀλλὰ τὰς ἐξηγήσεις ταύτας εὐρίσκομεν
εἰς τὰς σκέψεις ἄλλου Γάλλου ἐπίσης καὶ διακεκριμέ-
νου συγγραφέως τοῦ Edouard Laboulaye, ἄλλοτε
διευθυντοῦ τοῦ Collège de France καὶ εἰδικωτέρου
τοῦ Tocqueville ἐν τῇ ἐξεταζομένῳ ἐνταῦθα θέματι.
Ὁ συγγραφεὺς οὗτος ἐν ἔτει 1872 ἐδημοσίευσεν ἰδιαι-
τέραν περὶ δημοκρατικοῦ συντάγματος μελέτην, ἐν τῇ
ὁποίᾳ ἐξετάζονται ὑπὸ πάσαν ἐπιφανῆ θεωρητικὴν καὶ
πρακτικὴν καὶ ἐκτίθενται μετὰ τῆς μεγαλειότητος ἐμ-
βριθείας, τάξεως, σαφηνείας καὶ σοβαρότητος πάντα τὰ

ζητήματα τὰ ἀναγόμενα εἰς τὸ ἀντικείμενον τοῦτο. Ὁ
συγγραφεὺς οὗτος ὑποστηρίζων τὴν διαίρεσιν τῶν κοινο-
βουλευτικῶν ἀντιπροσώπων εἰς δύο σώματα λέγει τὰ ἐ-
ξῆς: Ἡ ἱστορία κεῖται ἔμπροσθεν ἡμῶν, ὅπως μᾶς διδά-
ξῃ ὅτι μία καὶ μόνη συνέλευσις, ἣτις θεωρεῖ ψευδῶς ἐ-
αυτὴν ὡς κυρίαρχον, εἶναι ἢ μᾶλλον ἐπικίνδυνος καὶ ἢ
μᾶλλον ἄπιστος τῶν πολιτικῶν ἐξουσιῶν. Ἀνίκανος γὰρ
κυβερνήσῃ ὡς πᾶν ἄλλο πολυάριθμον σῶμα, δὲν δύνα-
ται ἢ γὰρ δεσπόσῃ καὶ γὰρ ὑποτάξῃ τὰ πάντα εἰς ἑαυτὴν
ἢ γὰρ ὑποδουλωθῇ. Κατὰ τὰ ἔτη 1790, 1793 καὶ 1848
ἐδοκίμασαν οἱ ἐν Γαλλίᾳ τὴν βασιλείαν τῆς μιᾶς καὶ μό-
νης συνελεύσεως καὶ ἡ ἐλευθερία ἔπαθε τρεῖς πτώσεις ἐν
τῇ δοκιμῇ ταύτῃ. Μᾶλλον συνετὴ τῶν προκατόχων αὐ-
τῆς καὶ δικαίως τρέμουσα ἐνώπιον τῆς παρτοδυναμίας
τῆς καὶ τῆς ἐντεῦθεν εὐθύνης ἢ συνέλευσις τοῦ 1872
ἐδέχθη γὰρ ὑπακοήν»

Καὶ ἐν ἄλλῳ χωρίῳ :

«Ἐπαναλαμβάνουσι συχνάκις ὅτι ὁ χωρισμὸς τῶν ἐ-
ξουσιῶν εἶναι ὁ ὄρος τῆς ἐλευθερίας ἢ παρατήρησις εἶ-
ναι ὀρθοτάτη· ἀλλὰ δυνάμεθα γὰρ εἰπωμεν ὅτι αἱ τρεῖς
ἐξουσίαι χωρίζονται πραγματικῶς, ὅταν ἡ μία δεσπόξῃ
ἐπὶ τῶν ἄλλων δύο; ὅταν δι' ἐνὸς νόμον ἢ ἐνὸς ἀπλοῦ
ψηφίσματος ἢ συνέλευσις δύναται γὰρ κηρύξῃ τὴν εἰρήνην
ἢ τὸν πόλεμον, γὰρ μεταβάλλῃ τὴν οἰκονομικὴν κατάστα-
σιν τῆς χώρας, γὰρ ἐπιβάλλῃ τοὺς ἀδικαιότερους φόρους,
καὶ γὰρ ἀναγκάσῃ τὸν Πρόεδρον, τοὺς Ὑπουργοὺς, τοὺς
δικαστὰς γὰρ ἀκολουθήσωσι τὴν θέλησίν τῆς, δὲν εἶναι
προφανὲς ὅτι ἡ ζωὴ, ἡ ἐλευθερία, ἡ περιορισία, τῶν πο-
λιτῶν δὲν ἔχουσιν ἄλλην ἐγγύησιν ἐκτὸς τῆς ἀμφιβόλου
φρονήσεως τῶν 700 προσώπων; κατὰ τὶ ἄλλο μία τοιαύ-
τη δημοκρατία διαφέρει τῆς ἀπολύτου μοναρχίας εἰμὴ
κατὰ τοῦτο καὶ μόνον ὅτι ἐν μὲν τῇ πρώτῃ περιπτώσει
ἔχομεν 100 ἀρχοντας ἐνῶ ἐν τῇ δευτέρῃ ἔχομεν ἕνα

μόνον τοιοῦτον; Ὁ Βολταῖρος πολεμῶν ἄλλοτε τὴν ἀνωτέραν δικαστικὴν ἀρχὴν (parlement) πρὸς τὸ συμφέρον τῆς Βασιλείας ἔλεγε. «προτιμότερον νὰ σπαραχθῆ τις ὑπὸ μεγάλου τιδὸς λέοντος ἢ ὑπὸ χιλιάδος μυῶν».

Καὶ κατωτέρω.

«Τὸ πρόβλημα ὁλόκληρον εἶναι τοῦτο· ἂν διὰ τῆς μᾶς καὶ μόνης συνελεύσεως ἢ διὰ τῶν δύο τοιούτων ἐπιτυγχάνωμεν νὰ ψηφίζονται μετὰ μείζονος προσοχῆς οἱ νόμοι καὶ μετὰ μείζονος δικαιοσύνης οἱ φόροι καὶ νὰ ἐνεργῆται πληρέστερον ὁ ἔλεγχος τῆς κυβερνήσεως· τὸ πρόβλημα τοῦτο εἶναι λελυμένον πρὸ πολλοῦ. Πεῖρα κτηθεῖσα διὰ μεγάλων θυσιῶν ἐδίδαξε τοὺς πατέρας ἡμῶν ὅτι ἢ μία καὶ μόνη συνέλευσις σπανίως ψηφίζει καλοὺς νόμους, σπανίως δεικνύει τὴν κοινοτέραν περίσκεψιν εἰς τὴν ἐπιβολὴν τῆς φορολογίας καὶ ὅτι ἐν τέλει ἀντὶ νὰ ἐξελέγῃ τὴν κυβερνήσιν, τὴν ἀπορροφᾷ, ἢ ἀφανίζεται ἐνώπιόν της.

«Υπάρχουσιν ἄλλως τε οἱ ἰσχυρότεροι λόγοι οἱ συνηγοροῦντες ὑπὲρ τῆς διαιρέσεως τῆς νομοθετικῆς ἐξουσίας. Τινὲς τῶν λόγων τούτων καὶ οὐχὶ οἱ ὀλιγώτερον σοβαροὶ, δὲν εἶναι ἐν Γαλλίᾳ γνωστοὶ ὅσον ἔδει καὶ πρέπει νὰ τύχωσι τῆς σοβαρωτέρας προσοχῆς. Ὅταν ὁμιλῆ τις πρὸς ἡμᾶς περὶ δευτέρας Βουλῆς, περὶ Γερουσίας, τὸ ἡμέτερον ἔνστικτον τῆς ἰσότητος ἐξανίσταται καὶ αἰσθανόμεθα τὴν ἀνάγκην νὰ βοήσωμεν κατὰ τῆς ἀριστοκρατίας. Ἀλλὰ πρέπει νὰ ἐξετάσωμεν τὰ πράγματα ἐκ τοῦ πλησίον· ὁ θεσμὸς τῶν δύο βουλῶν εἶναι ἀπαραίτητος καὶ ἐν τῷ συμφέροντι τῆς λαϊκῆς κυριαρχίας καὶ πρὸς διατήρησιν αὐτῆς τῆς ἰσότητος. Τολμῶ δὲ νὰ εἶπω ὅτι ὁ θεσμὸς εἶναι ἀναγκαιότερος ἐν τῇ δημοκρατίᾳ ἢ ἐν τῇ μοναρχίᾳ, διότι εἶναι εὐχερέστερον εἰς τὰ κόμματα νὰ σφραγισθῶσι τὴν ἐξουσίαν τοῦ λαοῦ ἢ τὴν ἐξουσίαν τοῦ βασιλέως

«Ἐν ἔτει 1848 ἐφαντάσθησαν νὰ πλάσωσιν ἐν συμβούλιον τῆς ἐπικρατείας ἐπιφορτισμένον νὰ διδάσκῃ τὴν φρόνησιν εἰς τὸν νομοθέτην. Τοῦτο εἶναι νόθον δημιούργημα, τὸ ὁποῖον δὲν ἠδύνατο νὰ εὐδοκιμήσῃ. Συνέλευσις ζηλότυπος τῶν προνομίων αὐτῆς οὐδέποτε θὰ δεχθῆ νὰ λάβῃ μαθήματα ἐκ μέρους πολιτικοῦ σώματος, τὸ ὁποῖον δὲν προέρχεται ὡς αὕτη ἐκ τῶν σπλάγχων τῆς χώρας. Ὅπως ἢ διπλῆ ψήφισις τῶν νόμων καὶ ὁ διπλοῦς ἔλεγχος τῶν κυβερνητικῶν πράξεων ἐνεργῶνται ἀποτελεσματικῶς, πρέπει καὶ αἱ δύο βουλαὶ νὰ προέρχωνται ἐκ τῆς αὐτῆς πηγῆς. Ἡ ἰσότης τῶν δύο συνελεύσεων εἶναι ὑπὲρ τοῦ ἔθνους ἐγγύς ἀσφαλείας, τὸ ὁποῖον οὐδὲν ἄλλο δύναται νὰ ἀναπληρώσῃ». «Τὸ ἀποκρύπτον τὴν νομοθετικὴν ὠφέλειαν τῆς δευτέρας βουλῆς εἰς τὰ ὄμματά τινων εἶναι ἢ παρατήρησις ὅτι ἢ δευτέρα αὕτη βουλή δέχεται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τὰς ἀποφάσεις τῆς ἄλλης καὶ ὅτι ἐν γένει ἐργάζεται ἀνευ πολλῶν θορόβων. Ἀλλ' οἱ ταῦτα πιστεύοντες δὲν λαμβάνουσιν ὑπ' ὄψιν ὅτι μόνη ἢ ἰδέα τοῦ ἐλέγχου ἀρκεῖ νὰ περιορίσῃ τὸ νομοθετικὸν σῶμα ἐντὸς τῶν ὁρίων τῆς μετριοφροσύνης. Ἡ δευτέρα συνέλευσις ἐμφανίζεται ὡς πρόσκομμα εἰς τὸ παράτολμον, τὰς ἰδιοτροπίας καὶ τὰς παραφορὰς τῆς πρώτης. Τοῦτο ἀρκεῖ. Εἰς τὰς θύρας τῶν οἰκιῶν ἡμῶν ἔχομεν κλειθρα· ἐν τούτοις οὐδεὶς φαίνεται ὁ ἀπειλῶν τὰ ταράζῃ τὴν ἡμετέραν ἀνάπανσιν. Εἶναι διὰ τοῦτο ἀνωφελῆ τὰ κλειθρα ταῦτα; ὄχι. Οἱ ἐπιδρομεῖς ἀποθαρρύνονται ἐκ τῆς βεβαιότητος, τὴν ὁποίαν ἔχουσι, περὶ τῆς παρουσίας τῶν κλειθρῶν.

«Ὁ διπλοῦς οὗτος ἔλεγχος δὲν ἐξασφαλίζει μόνον τὴν καλὴν ποιότητα τῆς νομοθετικῆς ἐργασίας, ἀλλ' ἀποτελεῖ καὶ μέσο πρὸς τὸν ἄριστον πολιτικὸν ἐτδιαφέροντος· ἵνα κατισχύσῃ βασιτικὴ κυριαρχία τοῦ λαοῦ καὶ ἡ ἐλευθερία τῶν ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΣΟΥΡΙΟΥ

πολιτῶν, πρέπει νὰ ἐκριζωθῇ πᾶσα ὄρεξις καὶ πᾶσα διάθεσις πρὸς σφετερισμὸν· καὶ τοῦτο κατορθοῦται μόνον διὰ τοῦ σωτηρίου θεομοῦ τῆς δευτέρας βουλῆς. Τὴν ἐξουσίαν μόνον ἡ ἐξουσία δύναται νὰ τὴν περιορίσῃ. Ἀνίσχυρος πᾶς κανονισμὸς, ἀναποτελεσματικὸς πᾶς φραγμὸς ἐσωτερικὸς· εἶναι τόσον εὐκόλον εἰς τὴν συνέλευσιν νὰ θρασύσῃ τὰ παρεμποδίζοντα αὐτήν, ὅταν οὐδὲν περιορίσῃ τὴν θέλησίν της. Ἄλλ' οὐδεὶς δύναται νὰ καταργήσῃ τὴν δευτέραν βουλήν, τὴν ἐκλεχθεῖσαν ὑπὸ τοῦ Ἔθνους καὶ πρέπει νὰ μετρηθῇ μετ' αὐτῆς

«Ἄλλ' ἡ δευτέρα αὕτη βουλή προσφέρει εἰς τὴν χώραν καὶ ἄλλην ὑπηρεσίαν ὅχι ὀλιγότερον σοβαράν: περιστέλλουσα τὰς νομοθετικὰς ἀντιποιήσεις αὕτη προστατεύει τὴν ἀνεξαρτησίαν τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας

Οὕτως ἐκφράζεται περὶ τῆς ἀνάγκης καὶ τῆς χρησιμότητος εἰς γερούσιας ὁ εἰδικώτερος ὄλων τῶν ἐν Ἑυρώπῃ· ἀλλὰ πλὴν τοῦ Lapoulaye καὶ ὁ προμνηθεὶς Prevost—Paradol λέγει τάδε! «ἡ πείρα σύμφωνος μετὰ τῆς λογικῆς συνιστᾷ εἰς τὰ Ἔθνη, τὰ ὁποῖα ζηροῦσι νὰ διοικηθῶσιν ἐν τάξει καὶ ἐν ἐλευθερίᾳ, τὸν θεσμὸν τῶν δύο βουλῶν».

Διαφωνία ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου, τὸ ὁποῖον προέκυψεν ἐν τῇ ἡπειρωτικῇ Ἑυρώπῃ ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ Montesquieu οὐδεμία ὑφίσταται μεταξὺ τῶν λογίων, καθηγητῶν τῶν διαφόρων ἀνωτέρων σχολῶν, Συγγραφέων, ῥητόρων καὶ πολιτικῶν ἀνδρῶν καὶ πάντες ὅσοι ἠσχολήθησαν ἐπ' αὐτοῦ ἀποφαίνονται ὁμοφώνως ὅτι ὁ θεσμὸς τῆς γερούσιας εἶναι τροχὸς ἀπαραίτητος πάσης συνταγματικῆς καὶ κοινοβουλευτικῆς μηχανῆς.

Μόνοι οἱ ἄκριτοι ῥιζοσπαστικοὶ καὶ οἱ γείτονες αὐτῶν σοσιαλισταὶ διεφάνησαν ἄλλοτε πρὸς τοὺς ἀριστεῖς τούτους τῆς σκέψεως καὶ τοῦ λόγου καὶ ἀπέκρουσαν τὸν θεσμὸν τῆς γερούσιας ὡς ἀπορηθράζοντα τὴν λαϊκὴν

κυριαρχίαν καὶ νοθεύοντα τὴν ἀγρὴν θέλησιν τοῦ λαοῦ, τὴν ὁποῖαν, κατ' αὐτοὺς, ὑποβάλλει εἰς κηδεμονίαν.

Εἰς τὰς ἀτόνους ταύτας σκέψεις, τὰς ὁποίας, ὡς ἤκουσα ἐσχάτως, συνεμερίσθησαν ἀπροσοκῆτως καὶ τινες τῶν παρ' ἡμῖν δημοσιογράφων, ἀπήντησεν ὁ Laboulaye καὶ ἀπήντησε διὰ τῶν ἐξῆς, τὰ ὁποῖα παραλαμβάνονται ἐκ τῆς προμνηθεύσης μελέτης: «ὁ νόμος λέγουσιν οἱ ὑποστηρικταὶ τῆς μίας καὶ μόνης βουλῆς, εἶναι ἡ ἐλευθερία καὶ πανηγυρικὴ ἔκφρασις τῆς καθολικῆς θελήσεως· οἱ δὲ ἀντιπρόσωποι δὲν εἶναι εἰμὴ αἱ σίλιγγες (porte—voix) τοῦ ἔθνους.

«Ἄλλ' ὁ λαὸς δὲν ἔχει δύο θελήσεις. Πρὸς τι λοιπὸν αἱ δύο Βουλαι; Ἐὰν ἀμφοτέραι εἶναι τῆς αὐτῆς γνώμης, ἡ μία ἐξ αὐτῶν εἶναι περιττή· ἄλλ' ἐὰν διαφέρωσι κατὰ τὴν γνώμην, ἡ θέλησις τοῦ λαοῦ μηδενίζεται.

«ἐν ἔτει 1848 τὸ ἐπιχείρημα τοῦτο ἐθροιάμβευσε μολονότι παρακάμπτει τὸ ζήτημα. Εἰς τοῦτο ἀπήντησαν οἱ τάναντία τούτων φρονούντες ὅτι καὶ ἂν ὑποθέσωμεν ὅτι ὁ νόμος εἶναι ἡ ὀρθὴ θέλησις τοῦ λαοῦ, ἡ πρᾶσις τοῦ νόμου εἶναι ἄλλη. Αἱ βουλαι εἶναι συμβούλια. Ὁ ἀριθμὸς τῶν συμβουλίων, καθὼς καὶ τῶν συμβούλων δὲν ἐμποδίζει ποσῶς τὴν ἐνότητα τῆς ὀριστικῆς ἀποφάσεως. Εἴτε μία εἶναι ἡ συνέλευσις, ὡς ἡ σημερινή, εἴτε δύο, ὡς ἐν ἔτει 1830, εἴτε τρεῖς, ὡς ἐν τῷ συντάγματι τοῦ ἔτους 1800, εἴτε τέσσαρες, ὡς ἐν τῷ ἀρχαιοτέρῳ Σουηδικῷ συντάγματι, εἰς θὰ ἦναι πάντοτε ὁ νόμος καὶ συνεπῶς μία καὶ ἡ θέλησις.

«Ἡ συνέλευσις δὲν εἶναι, οὐδὲ δύναται νὰ εἶναι ἡ ἐνσάρκωσις τοῦ λαοῦ, ἀλλ' εἶναι μόνον μέγα τι ἐθνικὸν συμβούλιον, ἐπιφορτισμένον ὑπὸ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ εὐθύνην νὰ ψηφίσῃ νόμους καλοὺς καὶ ὠφελίμους. Εἰς τὸν νόμον τοῦτον ψηφίζομενον ὑπὸ τῶν ἐπιτολοδόχων τοῦ ἔθνους οὐδεὶς βεβαίως θὰ ἀρνηθῇ νὰ ὑπακούσῃ καὶ

ΙΛ. ΚΟΒΑΤΕΙΟΥ
Εἰς τὸν νόμον οὐδεὶς βεβαίως θὰ ἀρνηθῇ νὰ ὑπακούσῃ καὶ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟΝ ΔΗΘΟΥΡΙΟΥ

ὑπὸ τὴν ἔποψιν ταύτην δύναται τις νὰ θεωρήσῃ τὸν νόμον τοῦτον ὡς ἰσοῦμενον μετὰ τὴν θέλησιν τοῦ λαοῦ. Ἀλλὰ τοῦτο εἶναι νομικὸν πλάσμα, τὸ ὁποῖον δὲν πρέπει νὰ ἐκπαθῇ πέραν τοῦ δέοντος καὶ δὲν εἶναι ἐπιτειραμμένον νὰ συναγάγῃ τις ὡς συμπέρασμα ἐντεῦθεν τὴν ταυτότητα τοῦ λαοῦ καὶ τῶν ἀντιπροσώπων αὐτοῦ.

«Ἐὰν δὲ τοῦτο εἶναι ὀρθόν, ἡ διαίρεσις τῆς νομοθετικῆς ἐξουσίας δὲν εἶναι πλέον ζήτημα κυριαρχίας, ἀλλὰ ζήτημα καλῆς κυβερνήσεως».

Ταῦτα εἶπεν ὁ Laboulaye εἰς ἀπάντησιν τῶν ἀνησυχούντων περὶ τῆς λαϊκῆς θελήσεως καὶ κυριαρχίας ἀπὸ τοῦ ἔτους 1872 καὶ μετὰ τὴν δημοσίευσιν τῆς γνώμης ταύτης νομίζω ὅτι καὶ οἱ μὲν καὶ οἱ δὲ, καὶ οἱ ὑπὲρ τοῦ θεσμοῦ τῆς γερουσίας καὶ οἱ κατ' αὐτοῦ δύναται νὰ ἀναπανθῶσι καὶ νὰ σιγήσωσιν. Μὲ τὴν γνώμην ταύτην συντάσσονται καὶ οἱ ἐξῆς : Bagehot (ἀγγλικὸν πολιτευμα), Stuart—Mill (κοινοβουλευτικὴ κυβερνήσις) καὶ Cavour (ἔργα κοινοβουλευτικά).

Ὅστις ὁμως γνωρίζει τὰ ἐν Ἑσθῶπῃ καὶ ἐπίως τὰ ἐν Γαλλίᾳ κοινοβουλευτικὰ ἔργα καὶ πρόσωπα τοῦ παρελθόντος αἰῶνος θὰ ἀπορήσῃ ἴσως πῶς μέχρι τοῦδε δὲν ἐφρόντισα μεταξὺ τῶν γνωμῶν, τὰς ὁποίας συνέλεξα ἐνταῦθα, καὶ ἐπεκαλέσθην ὑπὲρ τῆς ιδέας μου, νὰ περιλάβω καὶ τὴν γνώμην ἄλλου, σοφωτέρου ἴσως τῶν ἄλλων καὶ μεγάλου κοινοβουλευτικοῦ ῥήτορος καὶ σπανίου πολιτικοῦ ἀνδρὸς, ὅστις ἔτριψε τὸν βίον του ὀλόκληρον εἰς τὰς Βουλὰς καὶ τὰς συνελεύσεις τῆς Γαλλίας καὶ ὅστις δύναται τις νὰ εἴπῃ, ἀπέθανεν ἐν ἑσχάτῳ γήρατι ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης ἀγωνιζόμενος ὑπὲρ τῶν συντηρητικῶν ιδεῶν καὶ τῶν ἀναγκαίων ἐλευθεριῶν τοῦ λαοῦ, ὡς τὰς ὠνόμαξε, καὶ ὑπὲρ τοῦ μεγαλείου τῆς πατρίδος του, τὴν ὁποίαν ἔθετε πάντοτε ὑπεράνω πάσης ἄλλης φροντίδος

καὶ σκέψεως.

Ὁ ἄνθρωπος οὗτος εἶναι ὁ ΘΙΕΡΣΟΣ ὁ μέγιστος καὶ σοφώτερος καὶ μεγαλοφυέστερος τῶν ἐν Γαλλίᾳ καὶ τῶν ἐν Ἑσθῶπῃ πολιτικῶν ἀνδρῶν τοῦ παρελθόντος αἰῶνος. Ὁ Θιέρσος, τοῦ ὁποῖου ὁ βίος, πολιτικός τε καὶ φιλολογικός, ἔχει στάδια δόξης πολλὰ καὶ μεγάλα, καὶ μαθήματα ὀρθῆς κρίσεως καὶ σωφροσύνης ἄπειρα καὶ πολύτιμα ἐξέφρασε κατὰ τὸ διάστημα τοῦ βίου καὶ τῶν ἀγώνων του καὶ μίαν γνώμην ἐφ' ἐκάστου ζητήματος λυομένου διὰ τῶν κοινοβουλευτικῶν συζητήσεων καὶ ἡ γνώμη αὕτη περιέχει πάντοτε τὸ κύρος καὶ τὴν σφραγίδα τοῦ ἀνθρωπίνου λόγου καὶ τῆς φρονήσεως. Διὰ τοῦτο πιστεύεται παρὰ πολλῶν ὅτι ὁ ἀγνοῶν τὸν βίον τὸν κοινοβουλευτικὸν καὶ τὰς σκέψεις καὶ τὰ ἔργα τοῦ Θιέρσου, παρέλειπε νὰ ἀντιλήσῃ γνώσεις καὶ δυνάμεις ἐκ τοῦ ἀφθονωτέρου πολιτικοῦ καὶ φιλολογικοῦ νεωτέρου θησαυροῦ καὶ δὲν δύναται νὰ ὀνομασθῇ σοβαρὸς πολιτικὸς ἀνὴρ, ἐὰν ὁπουδήποτε εὐρισκόμενος ἀποβλέπῃ ν' ἀναμιχθῇ εἰς τὴν ἀνωτέραν διοίκησιν τῆς πατρίδος του.

Ὁ Θιέρσος λοιπὸν ἐξέφρασε γνώμην καὶ ἐπὶ τῆς διακρίσεως τῆς νομοθετικῆς ἐξουσίας καὶ τὴν γνώμην ταύτην ἔλαβε κατ' ἐπανάληψιν ἀφορμὴν νὰ ἐκθέσῃ πρὸς τοὺς ἀντιπροσώπους τῆς πατρίδος του. Τὴν γνώμην ταύτην ἐξέφρασε τελευταῖον ὡς Πρόεδρος τῆς δημοκρατίας κατὰ τὴν 24 Μαΐου 1873 ἀπὸ τοῦ βήματος τῆς γαλλικῆς συνελεύσεως καὶ ταύτην μεταφέρω ἐνταῦθα αὐτολεξεῖ «πῶς πρέπει λοιπὸν νὰ ὀργανίσωμεν τὴν ἐθνικὴν ταύτην ἀντιπροσωπείαν; δὲν διστάζω ποσῶς νὰ τὸ εἴπω· πρέπει νὰ διαιρέσωμεν αὐτὴν εἰς δύο συνελεύσεις.

«Δὲν θέλω νὰ συζητήσω ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου, ἀλλὰ θὰ εἴπω ὅτι καὶ ἐν ταῖς δημοκρατίαις τῆς ἀρχαι-

ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟΝ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ

ότητος καὶ ἐν ταῖς τοῦ μέσου αἰῶνος δὲν ὑπάρχει πα-
ράδειγμα χάρας δεχθείσης νὰ ἐμπιστευθῇ τὰς τύχας
αὐτῆς εἰς μίαν καὶ μόνην συνέλευσιν· καὶ ἂν ὑπῆρχε
καιρὸς ἐπιτρέπων νὰ ἐκταθῶ ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τού-
του, θὰ ἔλεγον οὐ εἶπον ἄλλοτε καὶ ἐνώπιον τοῦ νο-
μοθετικοῦ σώματος τῆς αὐτοκρατορίας· πρέπει νὰ ὀρ-
γανίζωμεν τὴν κυβερνήσιν, καθ' ὃν τρόπον ὁ ὕψιστος
ἔπλασε τὴν ἀνθρωπίνην ψυχὴν· ὁ Θεὸς ἔδωκεν εἰς αὐ-
τὴν ἔνστικτα ζωηρά, τὰ ὁποῖα τὴν παρασύρουσιν, ἀλλ'
ἔδωκεν καὶ λογικόν, διὰ τοῦ ὁποίου ἀνθίσταται κατὰ τῶν ἐνστίκτων.

« Παραδίδοντες τὴν χάραν εἰς τὰς παραφορὰς αὐ-
τῆς, πρέπει νὰ ἐγκαθιστῶμεν πού ἐν τῇ κυβερνήσει
τὸ λογικόν, τὸ ὁποῖον ἀναχαιτίζει τὰ ἐνστικτα καὶ τὰς
παραφορὰς. Ὅταν οἱ λαοὶ μετὰ πολλῶν αἰῶνων ἀπο-
πείρας ἀνεγνώρισαν ἅπαντες τὴν ἀνάγκην τῶν δύο συν-
ελεύσεων ἐζήτησαν νὰ ὀργανίσωσι τὴν κυβερνήσιν τῶν
κρατῶν, ὡς ὁ Θεὸς ἔπλασε τὴν ἀνθρωπίνην ψυχὴν, ὑ-
ποκειμένην νὰ παρασυρθῇ, ἀλλὰ συγκρατουμένην διὰ
τοῦ χαλινοῦ τοῦ λογικοῦ. « Ἴδου λοιπὸν μία ἀρχὴ συν-
τηρητικωτέρα ταύτης δὲν ὑπάρχει ἄλλη ».

Τοιαύτη εἶναι ἡ γνώμη τοῦ Θιέρσου, προσωπικω-
τέρα πάσης ἄλλης, στίλβουσα ἐκ τῆς ἐννοίας αὐτῆς καὶ
ἐκ τῆς ἀξίας τοῦ πλάστου τῆς, πείθουσα καὶ ὑποτάσ-
σουσα ἢ ἀναιροῦσα πᾶσαν ἀντίρροσιν.

Μετὰ τὴν καταχώρησιν τῆς γνώμης ταύτης λύεται
πᾶσα τυχὸν ὑπάρχουσα ἀπορία καὶ εὐρίσκειται εὐκόλως
ὁ λόγος, διὰ τὸν ὁποῖον ἀνέβαλλον μέχρι τῆς στιγμῆς
ταύτης νὰ ἐπικαλεσθῶ ἐπὶ τοῦ ἐξεταζομένου ζητήμα-
τος τὴν βοήθειαν τοῦ σπανιωτέρου πολιτικοῦ ἀνδρός
τῆς Γαλλίας καὶ τῆς Εὐρώπης κατὰ τὸν παρελθόντα
αἰῶνα. Ὁ Θιέρσος παρέχει πάντοτε εἰς τὸν ἐν οἴκῳ πο-
τε ζητήματι ἀγωνιζόμενον ὑπὲρ τῆς ὁρθῆς κρίσεως,

τῆς τάξεως καὶ τῆς προόδου τὸ λαμπρότερον καὶ ἰσχυ-
ρότερον ὄπλον, τὸ ὁποῖον δύναται νὰ πλάσῃ ἢ ἀνθρω-
πίνην διάνοιαν, καὶ τὸ ὄπλον τοῦτο χρησιμεύει κυρίως
ἐν τῇ κρισιμωτέρᾳ στιγμῇ, ἥτις εἶναι πάντοτε καὶ ἡ
τελευταία στιγμή τοῦ ἀγῶνος ἢ τῆς συζητήσεως.

Ἐνταῦθα λοιπὸν ἔπρεπε νὰ τεθῇ ἡ γνώμη τοῦ Θι-
έρσου, ὅπως σφραγισθῇ διὰ τοῦ ἀσφαλεστέρου τρόπου
ἢ διεξαγομένη συζήτησις καὶ ἀποδειχθῇ ἅπαξ ἔτι οὐ
ἐν Εὐρώπῃ οὐδεμία ὑφίσταται διαφωνία μεταξὺ τῶν εἰ-
δικωτέρων καὶ ὑπερόχων πνευμάτων καὶ οὐ πάντες θε-
ωροῦσι τὸν θεσμόν τῶν δύο βουλῶν ὡς τροχὸν ὀπα-
ραίτητον παντὸς συνταγματικοῦ πολιτεύματος σκοποῦντος
νὰ προστατεύσῃ τὴν τάξιν, τὴν ἀναγκαίαν ἐλευθερίαν
καὶ τὴν εὐημερίαν τοῦ λαοῦ.

Ὅλα τὰ ἔθνη ὅσα ἐρρίφθησαν εἰς τὴν θάλασσαν καὶ
τὰς τρικυμίας τῆς καθολικῆς ψήφου ἐδέχθησαν τὰς γνώ-
μας ταύτας τῶν εἰδικῶν καὶ καθιέρωσαν τὸν θεσμόν τῶν
δύο Βουλῶν καὶ ζῶσι καὶ προάγονται ἐν τῷ μέσῳ τῆς
γενικῆς ἐπὶ τῶν ἡμερῶν ἡμῶν ἀνωμαλίας πνευμάτων,
πραγματιῶν καὶ περιστάσεων.

Ὁ θεσμὸς τῆς γερουσίας, τὴν ὁποίαν ὁ δημοκρατικὸς
ἀλλ' ὀρθοφρονῶν Γαμβέτιος ὠνόμαζε pouvoir pondé-
rateur καὶ Grand conseil des communes de Fran-
ce, θεσμὸς θέτων τὴν ἐλευθερίαν ἐν τῇ τάξει καὶ κατα-
δικάζων τὴν ἀναρχίαν, εἶναι ὁ ἕτερος τῶν ποδῶν τοῦ
συνταγματικοῦ πολιτεύματος, ἄνευ τοῦ ὁποίου εἶναι ἀδύ-
νατοι νὰ σταθῇ τοῦτο ὀρθιον καὶ νὰ ἐκπληρώσῃ τὸν ἡ-
θικὸν προορισμὸν του. Ὁ θεσμὸς οὗτος εἶναι ἐν τῷ
πολιτεύματι ἡ πυξίς, ἡ δεικνύουσα τὸν δρόμον τῆς ἀ-
σφαλείας καὶ κανονίζουσα αὐτὸν ἐν καιρῷ· ἄνευ τῆς βοή-
θειας ταύτης ὁ πλοῦς εἶναι δυσχερέσιμος καὶ εἰς ἄκρον

Ἰ. Κ. ΚΑΡΑΘΑΝΑΣΙΟΥ
ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΟΝ ΚΑΙ ΒΕΒΑΙΟΝ
ΜΟΥΣΕΙΟΝ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΩΣ

καίου καὶ τοῦ ὄρθου.

Εἶναι ἀναγκαῖον οἱ ἐν Ἑλλάδι, μετὰ τὴν δοκιμασίαν μάλιστα, τὴν ὁποίαν ὑπέστημεν μέχρι τοῦδε, νὰ ἐξακολουθῶμεν διαφωνοῦντες ἔτι ἐν τούτῳ πρὸς τοὺς ἄλλους πεπολιτισμένους λαοὺς καὶ νὰ μιμούμεθα μόνον τοὺς γείτονας, οἵτινες τρέχουσιν ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ δρόμου μετὰ τῆς αὐτῆς ἀκαταστασίας καὶ ματαιότητος;

Διατὶ δὲν σπεύδομεν νὰ μεταχειρισθῶμεν τὸ φάρμακον τῆς ἀκμῆς καὶ τῆς σωτηρίας, τὸ ὁποῖον ἀνεκάλυψαν καὶ ἐφήρμοσαν οἱ προηγηθέντες ἡμῶν ἐν τῷ πολιτισμῷ καὶ ἐν τῇ προόδῳ, οἱ πεπειραμένοι καὶ εὐρωστοὶ λαοί;

Ἐὰν ἡ ἀσθένεια εἶναι γνωστὴ καὶ βεβαία, εἶναι λογικὸν εἶναι φρόνιμον νὰ ἀναβάλωμεν τὴν θεραπείαν μέχρις οὗ ὠριμάσῃ παρ' ἡμῖν ἡ ἰδέα καὶ ἡ πεποίθησις ὅτι πάσχομεν πράγματι πολιτειακῶς;

Ἄλλ' ἐὰν δὲν ἐπῆλθεν ἤδη ἐκ τῶν μέχρι τοῦδε δεινῶν πότε καὶ πῶς θὰ συντελεσθῇ ἡ ὠριμάνσις αὕτη καὶ τίνας θ' ἀποφανθῶσι περὶ αὐτῆς;

Ἡ ὠριμάνσις αὕτη δὲν θὰ συμπέσῃ ἄραγε μὲ τὴν τελείαν ἐξάντλησιν τῶν ἡμετέρων δυνάμεων καὶ ἐλπίδων;

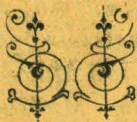
Ἐγὼ, ὅστις δὲν περιμένω μεγάλα ἀποτελέσματα ἐκ τῆς μεγάλης ἢ μικρᾶς ἐπεμβάσεως τῶν ξένων ὀργανωτῶν εἰς τὰ τῆς παρ' ἡμῖν δημοσίας ὑπηρεσίας ἀνευ τῆς ἀναγκαίας καὶ οὐσιώδους μεταβολῆς τοῦ πολιτικοῦ τῆς χώρας ὀργανισμοῦ ἢ ἐκ τῆς μελετωμένης νέας τοῦ κράτους διοικητικῆς διαιρέσεως καὶ τοῦ σχεδίου περὶ κοινοτήτων, ἐπιμένω νὰ πιστεύω ὅτι ἡ σωτηρία τῆς πατρίδος ἐγκεῖται εἰς τὴν παραδοχὴν καὶ τὴν καθιέρωσιν τοῦ θεσμοῦ τῶν δύο βουλῶν καὶ ἂν πέρωται νὰ ὑποπέσω εἰς σφάλματα, ἐπιθυμῶ τὴν πικρίαν αὐτῶν νὰ τὴν δοκιμάσω μετὰ τοῦ Θιέρσου καὶ τῶν ἄλλων καὶ οὐχὶ πότε μετὰ τοῦ κ. Καλαποθάκη ἢ ἄλλων τινῶν ἐκ τῶν ἡμετέρων· ἐὰν δὲ ἡ ἰδέα

αὕτη δὲν κραταιωθῇ σήμερον καὶ δὲν ἐπιβληθῇ παντοδύναμος εἰς τὰ πνεύματα τῶν ἀρμοδίων, ὅσοι ἐκ τῶν παρ' ἡμῖν βλέπομεν καλῶς τὴν νόσον καὶ τὴν πηγὴν τῶν ἡμετέρων δεινῶν καὶ δεικνύομεν εἰς μάτην τὴν θεραπείαν οὐδὲν ἄλλο ἔχομεν νὰ πράξωμεν ἢ νὰ ἀνυψώσωμεν μετὰ θλίψεως τοὺς βραχίονας πρὸς τὸν οὐρανὸν καὶ νὰ εὐχηθῶμεν ἐκ μέσης καρδίας, ὅπως ὁ Θεὸς, ὅστις ἐδώρησεν ἄλλοτε εἰς τὸν Φειδίαν τὴν ἔμπνευσιν καὶ τὴν τέχνην, διὰ τῶν ὁποίων μετέβαλεν οὗτος τὸν βράχον τῆς Ἀκροπόλεως εἰς ἀριστούργημα θαυμαζόμενον ὑπὸ τῶν αἰώνων, ὅστις μετὰ τὴν κατάκτησιν τοῦ Ἰσλάμ ὤπλισε μὲ τὸ ἀχανέστερον καὶ ἀνδρικώτερον θάρρος τὴν ψυχὴν τοῦ Ἑλληνος ἀρματωλοῦ καὶ τὸν ἀνεβίβασεν ὡς μετέωρον τρέφον τὰς γενναιοτέρας ἐθνικὰς ἐλπίδας ἐπὶ τῶν κορυφῶν τοῦ Πίνδου καὶ τῶν ἄλλων ὄρέων, ὅστις ἔπλασε τὴν καρδίαν τοῦ Κανάρη καὶ τοῦ Μιαούλη, τὸν νοῦν τοῦ Καποδιστρίου καὶ τὰ στήθη Μπότσαρη, Καραϊσκού καὶ Κολοκοιτρώνη μὴ λησμονήσῃ τὰ παρελθόντα καὶ νὰ ἀνακραύξωμεν: ὁ Θεὸς οὗτος ὁ πανίσχυρος σώζοι καὶ σήμερον τὴν ἀνυχοῦσαν Ἑλλάδα.

Ἀργυστόλιον 9 Ἰανουαρίου 1911

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΤΕΣΤΑΝΤΙΣΜΟΥ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΘΟΥΡΙΟΥ
ΣΥΛΛΟΓΗ Π. ΠΑΤΡΙΚΙΟΥ

Α1.52.412.0032

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΘΟΥΡΙΟΥ

Τεμάτιο ὄρχιμῆς

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΑΛΕΞΟΥΡΙΟΥ